

รายงานโครงการวิจัย

ทดสอบและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สลิกา
ในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน

Testing and Development of Durian cv. Sa Li Ka
Production Technology in the Upper South

บรรเจิด พูลศิลป์
BANJERD POONSIN

ปี พ.ศ. 2564

รายงานโครงการวิจัย

ทดสอบและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สลิกา
ในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน

Testing and Development of Durian cv. Sa Li Ka
Production Technology in the Upper South

บรรเจิด พูลศิลป์

BANJERD POONSIN

ปี พ.ศ. 2564

คำปรารภ (Foreword หรือ Preface)

โครงการวิจัยทดสอบและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สาลิกาในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน ดำเนินการระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2558 ถึงเดือน กันยายน พ.ศ. 2564 งานวิจัยนี้อยู่ในแผนงานวิจัยย่อย วิจัยและพัฒนาการผลิตพืชเศรษฐกิจเฉพาะพื้นที่ในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน ภายใต้สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 7 ที่ดำเนินการในช่วง 6 ปีนี้

งานวิจัยที่ได้จากการทดสอบบางเรื่องได้ถ่ายทอดเทคโนโลยีไปสู่ผู้ผลิต กลุ่มเกษตรกร และมีเกษตรกรนำไปใช้ประโยชน์ อย่างไรก็ตามคณะผู้วิจัยยังคาดหวังว่าผลงานวิจัยที่ดำเนินการในช่วง 6 ปีนี้ จะมีโอกาสได้นำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ยังพื้นที่ที่มีลักษณะใกล้เคียง ซึ่งคณะผู้วิจัยมีความยินดีที่จะถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ได้จากโครงการวิจัยนี้ให้แก่เกษตรกร และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่คณะวิจัยตั้งเป้าหมายไว้ต่อไป

(บรรเจิด พูลศิลป์)

หัวหน้าโครงการวิจัยทดสอบและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต
ทุเรียนพันธุ์สาลิกาในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน
กันยายน 2564

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	5
ผู้วิจัย	6
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	7
บทนำ.....	8
บทคัดย่อ.....	22
กิจกรรมงานวิจัยที่ 1 ทดสอบและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตทุเรียน พันธุ์สาลิกาในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน	24
บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	35
บรรณานุกรม.....	37
ภาคผนวก	39

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยทดสอบและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สาธิตาในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน คงจะสำเร็จลุล่วงไม่ได้ถ้าขาดการสนับสนุนจากหลายๆฝ่าย ดังนี้ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม อธิบดีกรมวิชาการเกษตร ที่ได้ให้คำแนะนำ และสนับสนุนในการเสนอโครงการวิจัย สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 7 ผู้อำนวยการแผนงานโครงการ ที่ให้การสนับสนุน คำปรึกษา เสนอแนะเป็นอย่างดีตลอดเรื่อยมา

ข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างของศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพังงาทุกท่าน ที่ให้ความสนับสนุนทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการปฏิบัติงานในการวิจัย โครงการวิจัยทดสอบและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สาธิตาในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน

ในท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ เกษตรตำบล ประธานวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกทุเรียนสาธิตา และแปลงต้นแบบ นายอำนาจ วัชรวัฒน์ 22/3 ม.3 ต.กะปง อ.กะปง จ.พังงา ที่เอื้อเฟื้อสถานที่ทำการวิจัย และถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ ให้โครงการวิจัยดำเนินงานจนประสบผลสำเร็จลุล่วง ซึ่งคณะผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

บรรเจิด พูลศิลป์

กันยายน 2564

ผู้วิจัย

บรรเจิด พูลศิลป์

Banjerd Poonsin

ภาวินี คามวุฒิ

Pawinee Kamwut

ภัทรพร ศรีวราพันธุ์

Phattaraporn Sriwarapan

กรมวิชาการเกษตร

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

กก.	=	กิโลกรัม
ซ.ม.	=	เซนติเมตร
มม.	=	มิลลิเมตร
C.V.	=	Coefficient of variation
SD	=	Standard Deviation

กรมวิชาการเกษตร

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทุเรียนเป็นไม้ผลที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศชนิดหนึ่งและถือได้ว่าเป็นราชาผลไม้ จัดอยู่ใน อาณาจักร Plantae วงศ์ Bombacaceae สกุล *Durio* สปีชีส์ *zibethinus* มีแหล่งกำเนิดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มากกว่า 30 ชนิด และมีอย่างน้อย 9 ชนิดที่ผลสามารถรับประทานได้ สำหรับประเทศไทย มีรายงานอยู่ 5 ชนิดคือ ทุเรียนรากชา (*D. graveolens*), ทุเรียนนก (*D. griffithii*), ชาเรียน (*D. lowianus*), ทุเรียนป่า (*D. mansoni*) (ศิริธัญ และคณะ, 2542) และ ทุเรียน (*D. zibethinus*) ซึ่งมีเพียง *D. zibethinus* ที่ได้รับความนิยมทั่วโลก ทุเรียนยังมีชื่อท้องถิ่นอื่น ๆ อีกคือ ตือแยะ (มลายู ใต้), เรียน (ใต้), มะทุเรียน (เหนือ) โดยแหล่งปลูกที่สำคัญ คือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จันทบุรี ระยอง และตราด ในภาคใต้ปลูกมากในจังหวัด ชุมพร สุราษฎร์ธานี ยะลา นครศรีธรรมราช และระนอง (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2563)

พื้นที่ปลูกทุเรียนของจังหวัดพังงามีทั้งหมดของมีประมาณ 8,528 ไร่ พื้นที่ให้ผลผลิตแล้ว 6,835 ไร่ โดยมีผลผลิตทั้งหมด 3,715 ตัน คิดเป็นผลผลิต 624 กิโลกรัม/ไร่ ผลผลิตเริ่มจำหน่ายตั้งแต่เดือนพฤษภาคม-เดือนสิงหาคม โดยเดือนที่มีปริมาณการขายมากที่สุดคือ เดือนกรกฎาคม ร้อยละ 51 รองลงมาคือเดือนมิถุนายน ร้อยละ 41 ของการขายทั้งปี ในส่วนของทุเรียนพันธุ์สาลิกามีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 673 ไร่ พื้นที่ให้ผลผลิตทั้งหมด 509 ไร่ โดยปลูกมากสุดในอำเภอกะปง 320 ไร่ รองลงมาคือ ตะกั่วทุ่ง 85 ไร่ และ ตะกั่วป่า 65 ไร่ ตามลำดับ (สำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา, 2563)

ทุเรียนพันธุ์สาลิกาพังงา เป็นทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่ได้รับความนิยมจากผู้บริโภคทั้งภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียงเพิ่มมากขึ้น เป็นที่ต้องการและสามารถสร้างมูลค่าเข้าสู่ชุมชนเป็นจำนวน 109.77 ล้านบาท จากความโดดเด่นในด้านรสชาติที่มีความหวานเข้มข้น เนื้อละเอียด ห้างและหนา มีกลิ่นหอม เปลือกผลบาง หนามสั้น มีสีเหลือง ไม่เป็นไส้ซึม ทรงผลกลม เมล็ดภายในส่วนใหญ่เป็นเมล็ดลีบ กลิ่นไม่ฉุน ขนาดผลประมาณ 1.5 – 2 กิโลกรัม เป็นขนาดผลที่พอดี จึงที่เป็นที่นิยมของผู้บริโภค ปัจจุบันได้รับขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) เมื่อปี 2561 (กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2561) และเป็นพืชอัตลักษณ์ของจังหวัด สามารถเจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่ที่เป็นที่ดอน ไม่ชอบที่ชื้นแฉะ ชอบอากาศแบบร้อนชื้น ปลูกได้ทั้งรูปแบบแปลงเดี่ยว หรือสวนผสม

จากความโดดเด่นเหนือทุเรียนพื้นเมืองทั่วไป จึงเป็นที่นิยมของผู้บริโภค ปัจจุบันยังขาดข้อมูลเชิงวิชาการในการคัดเลือกสายต้นพันธุ์ทุเรียนสาลิกา เทคโนโลยีการผลิต ดังนั้นจึงมีความต้องการพัฒนาสายต้นทุเรียนพันธุ์สาลิกาที่มีลักษณะดีเด่น ให้ผลผลิตสูง มีคุณภาพ พร้อมข้อมูลวิจัย

รองรับ ผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีการผลิต ขยายผลสู่ชุมชนและเกษตรกรที่สนใจ สอดคล้องกับสภาพการผลิตและเพิ่มมูลค่าของผลผลิตได้อย่างยั่งยืน

2. การทบทวนวรรณกรรม

ทุเรียน ชื่อวิทยาศาสตร์ *Durio zibethinus* L. ชื่อสามัญ Durian ในปัจจุบัน มีการปลูกทุเรียนเป็นจำนวนมากในทุกภาคของประเทศไทย เช่น ภาคเหนือ ที่อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่จังหวัดนครพนม ภาคกลาง ที่จังหวัดนนทบุรี พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี และสระบุรี ภาคใต้ ที่จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นราธิวาส และตรัง ภาคตะวันออก ที่จังหวัดจันทบุรี ระยอง ปราจีนบุรี และตราด จากสถิติการเพาะปลูก และพื้นที่การปลูกทุเรียน อาจกล่าวได้ว่าจังหวัดจันทบุรี ระยอง ปราจีนบุรี และตราด เป็นแหล่งผลิตทุเรียนที่สำคัญของประเทศ

ประวัติการสำรวจรวบรวมและอนุรักษ์ทุเรียนพื้นเมืองของศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี (ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี, 2547) ทุเรียนเป็นไม้ผลเมืองร้อน มีแหล่งกำเนิดในสุมาตรา หรือบอร์เนียว มาลาया ได้แพร่มาใน ไทย พม่า ซีลอน ฟิลิปปินส์

Bhusiri, 1970 เชื่อว่าทุเรียนถูกนำเข้ามาในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2330 จากภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศพม่า และแพร่จากประเทศมาเลเซีย เข้ามาทางใต้ของประเทศไทย จากนั้นประเทศมีการปลูกสวนทุเรียนในธนบุรี ไกล่กรุงเก่า หลังจากนั้นแพร่ไปจังหวัดนนทบุรี และภาคตะวันออก ชาวสวนส่วนมากขยายพันธุ์ทุเรียนด้วยการเพาะเมล็ดเป็นหลัก จนมีทุเรียนพันธุ์ต่างๆ มากมาย จากรายงานว่าไทยมี 4 ชนิด คือ

ทุเรียนปลูก (*D. zibethinus* Murrs)

ทุเรียนดอน (*D. malacensis* planch ex Mast.)

ทุเรียนนก (*D. griffithii* (Mast) Bakh)

ทุเรียนป่า (*D. pinanginas* Ridley)

ทุเรียนที่มาจากการเพาะเมล็ด ปลูกตามธรรมชาติมีหลากหลาย ยังไม่มีการสำรวจ รวบรวมข้อมูลในการจำแนกกลุ่มทุเรียนปลูกของไทย เดิมได้มีการแบ่งแยกออกเป็น 6 กลุ่ม คือ กบ ลวง ก้านยาว กำป่วน ทองย้อย และเบ็ดเตล็ด โดย หิรัญ และคณะ (2542) กำหนดแนวทางในการจำแนกโดยใช้ลักษณะของทรงใบ ปลายใบ ฐานใบ ทรงผล และหนามผล บางพันธุ์ยังมีปัญหาที่ลักษณะที่กำหนดได้ ยังมีความแปรปรวน ไม่สามารถประเมินให้เป็นลักษณะประจำกลุ่มได้ชัดเจน

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ทุเรียนเป็นไม้ผลยืนต้น ลำต้นตรง สูง 25-50 เมตร ขึ้นกับชนิด แตกกิ่งเป็นมุมแหลม ปลายกิ่งตั้งกระจายกิ่งกลางลำต้นขึ้นไป เปลือกชั้นนอกของลำต้นสีเทาแก่ ผิวขรุขระหลุดลอกออกเป็นสะเก็ด ไม่มียาง ไม่คัน ใบเป็นใบเดี่ยว เกิดกระจายทั่วกิ่ง เกิดเป็นคู่อยู่ตรงกันข้ามระนาบเดียวกัน ก้านใบกลมยาว 2-4 ซม. แผ่นใบรูปไข่แกมขอบขนานปลายใบใบเรียวแหลม ยาว 10-18 ซม. ผิวใบเรียบ

ลื่น มีไขนวล ใบด้านบนมีสีเขียว ท้องใบมีสีน้ำตาลเส้นใบด้านล่างนูนเด่น ขอบใบเรียบ ดอกเป็นดอก
ช่อ มี 3-30 ช่อบนกิ่งเดียวกัน เกิดตามลำต้น และกิ่งก้านยาว 1-2 ซม. ลักษณะดอกสมบูรณ์เพศ มี
กลีบเลี้ยงและมีกลีบดอก 5 กลีบ (บางครั้งอาจมี 4 หรือ 6 กลีบ) มีสีขาวหอม ลักษณะดอกคล้าย
ระฆัง มีช่วงเวลาออกดอก 1-2 ครั้งต่อปี ช่วงเวลาออกดอกขึ้นกับชนิด, สายพันธุ์ และสถานที่ปลูก
เลี้ยง ทั่วไปทุเรียนจะให้ผลเมื่อมีอายุ 4-5 ปีผลจะออกตามกิ่งและจะสุกหลังจากผสมเกสรไปแล้ว 3
เดือน ผลเป็นผลสดชนิดผลเดี่ยว อาจยาวมากกว่า 30 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลางอาจยาวกว่า 15 ซม. มี
น้ำหนัก 1-3 กก. เป็นรูปรีถึงกลม เปลือกทุเรียนมีหนามแหลมเมื่อแก่ผลมีสีเขียว เมื่อสุกมีสีน้ำตาล
อ่อน แตกตามแต่ละส่วนของผลเรียกเป็นพู เนื้อในมีตั้งแต่สีเหลืองอ่อนถึงแดง ขึ้นกับชนิด เนื้อในจะ
นุ่ม กิ่งอ่อนกิ่งแข็ง มีรสหวาน เมล็ดมีเยื่อหุ้ม กลมรี เปลือกหุ้มสีน้ำตาลผิวเรียบ เนื้อในเมล็ดสีขาว
รสชาติฝาด

การขยายพันธุ์

มากกว่าศตวรรษ ทุเรียนที่เพาะปลูกมากมายถูกขยายพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศในเอเชีย
ตะวันออกเฉียงใต้ โดยใช้ทุเรียนที่ให้ผลดีมีรสอร่อยมาขยายพันธุ์โดยการเสียบยอด, ทาบกิ่ง, ตัดตา
และตอนกิ่ง พันธุ์ที่ต่างกันมีความเด่นที่ต่างกัน อย่างความต่างของรูปร่างผล เช่น หนาม เป็นต้น

ชาวสวนนิยมนำพันธุ์เขานิมาทำเป็นต้นต่อเพราะมันทนทานต่อเชื้อรา *Phytophthora
palmivora* ในจำนวนสายพันธุ์ทั้งหมด ในประเทศไทยมีเพียง 4 พันธุ์เท่านั้นที่นิยมปลูกเชิงพาณิชย์
คือ ชะนี, กระดุมทอง, หมอนทอง และก้านยาว

พันธุ์ทุเรียนในประเทศไทย (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2557)

พันธุ์ทุเรียนที่ปลูกในประเทศไทย จำแนกได้เป็น 6 กลุ่ม ตามลักษณะรูปร่างใบ ปลายใบ ฐาน
ใบ ทรงผล และรูปร่างของหนาม คือ

กลุ่มกบ

มีลักษณะรูปร่างใบเป็นแบบรูปไข่ขอบขนาน (oval-oblong) ลักษณะปลายใบเป็นแบบ
แหลมโค้ง (acuminate-curve) ลักษณะฐานใบเป็นแบบกลมมน (rounded-obtuse) และลักษณะ
ทรงผลของกลุ่มกบนี้จะกระจายอยู่ใน ๓ ลักษณะคือกลม (rounded) กลมรี (oval) กลมแป้น
(oblate) รูปร่างของหนามผลมีลักษณะโค้งงอ (hooked) จำแนกพันธุ์ได้ 46 พันธุ์ เช่น กบตาดำ กบ
ทองคำ กบวัดเพลง กบก้านยาว

ภาพที่ 1 ลักษณะพฤกษศาสตร์ของทุเรียนกลุ่มกบ

กลุ่มลวง

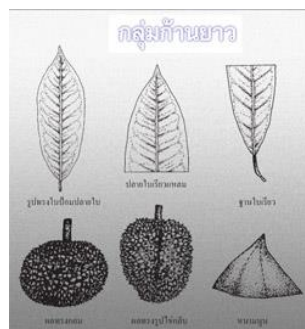
มีลักษณะรูปทรงใบ ป้อมกลางใบ (elliptical) ลักษณะปลายใบเรียวแหลม (acuminate-acute) ลักษณะฐานใบแหลม (acute) และมน (obtuse) ลักษณะทรงผลกระจายอยู่ใน ๒ ลักษณะ คือ ทรงกระบอก (cylindroidal) และรูปรี (elliptic) รูปร่างของหนามผลมีลักษณะเว้า (concave) จำแนกพันธุ์ได้ 12 พันธุ์ เช่น ลวงทอง ชะนี สายหยุด ชะนีก้านยาว

ภาพที่ 2 ลักษณะพฤกษศาสตร์ของทุเรียนกลุ่มลวง

กลุ่มก้านยาว

มีลักษณะรูปทรงใบแบบป้อมปลายใบ (obovate-lanceolate) ลักษณะปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ลักษณะฐานใบเรียว (caunate acute) ลักษณะทรงผลเป็นรูปไข่กลับ (obovate) และกลม (rounded) รูปร่างของหนามผลมีลักษณะนูน (convex) จำแนกพันธุ์ได้ 8 พันธุ์ เช่น ก้านยาว ก้านยาววัดสัก ก้านยาวพวง

ภาพที่ 3 ลักษณะพฤกษศาสตร์ของทุเรียนกลุ่มก้านยาว

กลุ่มกำป็น

มีลักษณะรูปทรงใบ ยาวเรียว (linear-oblong) ลักษณะปลายใบเรียวแหลม (caudate-acuminate) ลักษณะฐานใบแหลม (acute) ลักษณะทรงผลเป็นทรงขอบขนาน (oblong) รูปร่างของหนามผลมีลักษณะแหลมตรง (pointed) จำแนกพันธุ์ได้ 13 พันธุ์ เช่น กำป็นเหลือง กำป็นแดง ปิ่นทอง หมอนทอง

ภาพที่ 4 ลักษณะพฤกษศาสตร์ของทุเรียนกลุ่มกำป็น

กลุ่มทองย้อย

มีลักษณะรูปทรงใบแบบป้อมปลายใบ (obovate-lanceolate) ลักษณะปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ลักษณะฐานใบมน (obtuse) ลักษณะทรงผลเป็นรูปไข่ (ovate) รูปร่างของหนามผลมีลักษณะนูนปลายแหลม (pointed-convex) จำแนกพันธุ์ได้ 14 พันธุ์ เช่น ทองย้อยเดิม ทองย้อยฉัตรทองใหม่

ภาพที่ 5 ลักษณะพฤกษศาสตร์ของทุเรียนกลุ่มทองย้อย

กลุ่มเบ็ดเตล็ด

ทุเรียนที่จัดอยู่ใน กลุ่มนี้มีลักษณะไม่แน่ชัด บางลักษณะอาจเหมือนกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งใน ๕ กลุ่มแรก ขณะเดียวกันก็มีลักษณะที่ผันแปรออกไป เช่น ลักษณะรูปทรงใบ จะมีลักษณะป้อมกลางใบ (elliptical) หรือรูปไข่ขอบขนาน (oval-oblong) ลักษณะปลายใบเรียวแหลม (acuminate-acute หรือ cuspidate-acuminate) ลักษณะฐานใบแหลม (acute) หรือมน (obtuse) ลักษณะทรงผล กระจายกันอยู่ใน ๓ ลักษณะ คือ กลมแป้น (oblate) กลมรี (oval) และทรงกระบอก (cylindroidal) รูปร่างของหนามผลมีลักษณะเว้าปลายแหลม (pointed-concave) หรือนูนปลายแหลม (pointed-convex) เป็นทุเรียนที่จำแนกลักษณะพันธุ์ได้ไม่แน่ชัด มีอยู่ถึง 81 พันธุ์

ภาพที่ 6 ลักษณะพฤกษศาสตร์ของทุเรียนกลุ่มทองย้อย

พันธุ์ที่นิยมปลูกกันมากมี 4 พันธุ์ คือ หมอนทอง, ชะนี, ก้านยาว, และ กระจุม ซึ่งมีลักษณะ ดังนี้ (วิกิพีเดีย, 2564)

พันธุ์กระจุม ผลจะมีขนาดค่อนข้างเล็ก น้ำหนักประมาณ 1 กิโลกรัม ผลมีลักษณะค่อนข้างกลมด้านหัวและด้านท้ายผลค่อนข้างป้าน ก้นผลบวมเล็กน้อย หนามเล็กสั้นและถี่ ขั้วค่อนข้างเล็กและสั้น ลักษณะของพูเต็มสมบูรณ์ ร่องพูค่อนข้างลึก เนื้อละเอียดอ่อนนุ่มสีเหลืองอ่อน เนื้อค่อนข้างบาง รสชาติหวานไม่ค่อยมัน และง่ายเมื่อสุกจัด เมล็ดมีขนาดใหญ่

พันธุ์ชะนี ผลมีขนาดปานกลางถึงใหญ่ น้ำหนักประมาณ 2.5-3 กิโลกรัม ผลมีรูปทรงหวด กล่าวคือ กลางผลป่อง หัวเรียว ก้นตัด ร่องพูค่อนข้างลึกเห็นได้ชัด ขั้วผลใหญ่และสั้น เนื้อละเอียด สีเหลืองจัดเกือบเป็นสีจำปา ปริมาณมาก รสชาติหวานมัน เมล็ดค่อนข้างเล็กและมีจำนวนเมล็ดน้อย

พันธุ์หมอนทอง ผลมีขนาดใหญ่ น้ำหนักประมาณ 3-4 กิโลกรัม ทรงผลค่อนข้างยาวมีป่าผล ปลายผลแหลม พูมักไม่ค่อยเต็มทุกพู หนามแหลมสูง ฐานหนามเป็นเหลี่ยม ระหว่างหนามใหญ่จะมีหนามเล็กวางแซมอยู่ทั่วไป ซึ่งเรียกหนามชนิดนี้ว่า เขี้ยว ก้านผลใหญ่แข็งแรง ช่วงกลางก้านผลจนถึงปากปลิงจะอ้วนใหญ่เป็นทรงกระบอก เนื้อหนาสีเหลืองอ่อนละเอียด เนื้อค่อนข้างแห้งไม่ฉ่ำและมี รสชาติหวานมัน เมล็ดน้อยและลีบเป็นส่วนใหญ่

พันธุ์ก้านยาว ผลมีขนาดปานกลาง น้ำหนักประมาณ 3 กิโลกรัม ทรงผลกลมเห็นพูไม่ชัดเจน พูเต็มทุกพู หนามเล็กถี่สั้นสม่ำเสมอทั้งผล ก้านผลใหญ่และยาวกว่าพันธุ์อื่นๆ เนื้อละเอียดสีเหลือง หนาปานกลาง รสชาติหวานมัน เมล็ดมากกว่าค่อนข้างใหญ่

ส่วนพันธุ์สาลิกา หรือสากา จัดอยู่ในกลุ่มเบ็ดเตล็ด ชื่อของทุเรียนที่ว่าเป็นพันธุ์พื้นเมืองของ อำเภอกะปง จังหวัดพังงา ชาวบ้านแถบนั้นเรียกเป็นภาษาถิ่นว่า "เรียนสากา" สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน ซึ่งภายหลังมีการเรียกชื่อว่า "ทุเรียนสาลิกา" ให้ไพเราะยิ่งขึ้น เป็นที่น่าดีใจที่ต้นทุเรียนพันธุ์สาลิกาดั้งเดิมนั้นก็ยังคงอยู่และมีอายุเกือบ 200 ปีแล้ว ลำต้นใหญ่ประมาณ 3 คนโอบ สูงกว่า 10 เมตร แต่ยังสามารถให้ผลผลิตได้เป็นประจำทุกปี ทุเรียนพันธุ์สาลิกาที่ปลูกเป็นสวนใหญ่ๆ มีอยู่เพียง 3-4 รายเท่านั้น ส่วนใหญ่จะปลูกร่วมกับมังคุดหรือไม้ผลชนิดอื่นๆ หรือทุเรียนพันธุ์อื่นๆ นอกนั้นมีการปลูกกันบ้านละต้นสองต้นตามหลังบ้าน จึงทำให้มีผลผลิตน้อยและยังไม่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายนัก

ทุเรียนพันธุ์สาลิกา มีเอกลักษณ์ที่รสชาติและลักษณะรูปทรงกลมมน หนามเล็กแหลม ชอบอากาศแบบร้อนชื้น จึงเหมาะกับสภาพภูมิอากาศในเขตจังหวัดพังงาเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังทนทานต่อโรคใบติด ต้านทานต่อโรครากเน่า-โคนเน่าอีกด้วย เริ่มให้ผลผลิตเมื่อมีอายุ 4-5 ปีขึ้นไป และจะมีผลผลิตต่อต้นสูงขึ้นเมื่ออายุ 10 ปีขึ้นไป ผลผลิตไม่ต่ำกว่า 100 ผลต่อต้น การขยายพันธุ์ทุเรียนสาลิกา มีหลายวิธี เช่นการเพาะเมล็ด การตอน การติดตา ทาบกิ่งและการเสียบยอด แต่สำหรับการปลูกทุเรียนพันธุ์สาลิกาจะปลูกร่วมกับมังคุด หรือไม้ผลชนิดอื่น ๆ และนิยมปลูกโดยการเสียบยอด และเสียบข้าง เนื่องจากการปลูกด้วยเมล็ดจะเกิดการกลายพันธุ์ ทั้งสองวิธีนี้มีข้อดีคือ ได้ต้นพันธุ์ได้อย่างรวดเร็วทำได้ง่ายและมีต้นทุนต่ำ ด้านการดูแลรักษาจะนิยมใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 4-5

กก./ต้น หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว เป็นการบำรุงรักษาต้นให้พร้อมที่จะให้ผลผลิตในปีต่อไป
ทุเรียนพันธุ์สาลิกาจะออกดอกในช่วงเดือนมีนาคมและให้ผลผลิตออกสู่ตลาดประมาณเดือนมิถุนายน-
กรกฎาคมของทุกปี (สำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา, 2563)

เทคโนโลยีการปลูกทุเรียน

การปลูกทุเรียนในประเทศไทยพบว่าประสบกับปัญหา เกษตรกรเข้าไม่ถึงเทคโนโลยี และ
เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เพียงพอในเรื่องการจัดการสวนทุเรียนที่ถูกต้อง จึงมีความจำเป็นอย่าง
ยิ่งที่จะต้องนำเทคโนโลยีต่างๆเข้ามาในการผลิต และจัดการสวนทุเรียน เพื่อให้ได้ผลผลิตเป็นไปตาม
ต้องการ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2557)

ฤดูปลูก

ควรปลูกตั้งแต่เดือนมีนาคม-เมษายน แต่ถ้าหากจัดระบบน้ำไม่ทันหรือยังไม่อาจดูแลเรื่องน้ำได้
ควรปลูกต้นฤดูฝน

เตรียมพื้นที่การปลูกทุเรียน

- พื้นที่ดอนไม่มีปัญหาน้ำท่วมขัง : ไถกำจัดวัชพืชอย่างเดียว
- พื้นที่ดอน มีแอ่งที่ลุ่มน้ำขัง : ไถปรับสภาพพื้นที่ให้เรียบ
- พื้นที่ลุ่มหรือต้ำมีน้ำท่วมขัง : ทำทางระบายน้ำหรือยกร่อง

ระยะระหว่างต้นและระยะระหว่างแถวด้านละ 9 เมตร ปลูกได้ไร่ละ 20 ต้น การทำสวน
ขนาดใหญ่ ควรขยายระยะระหว่างแถวให้กว้างขึ้นเพื่อสะดวกต่อการนำเครื่องจักรกลต่าง ๆ ไปทำงาน
ในระหว่างแถว

วิธีการปลูกทุเรียนทำได้ 2 ลักษณะ

1. วิธีการขุดหลุมปลูก เหมาะกับสวนที่ไม่มีการวางระบบน้ำ
2. วิธีการปลูกแบบไม่ขุดหลุม เหมาะกับสวนที่จัดวางระบบน้ำมีข้อดีคือ ประหยัดแรงงาน
ค่าใช้จ่ายในการขุดหลุม ดินระบายน้ำและอากาศดี รากเจริญเร็ว

การปลูกทุเรียนแบบขุดหลุมปลูก

ขุดหลุมมีขนาดกว้างยาว และลึกด้านละ 50 เซนติเมตร ผสมปุ๋ยคอกเก่าประมาณ 5 กิโลกรัม
และปุ๋ยหินฟอสเฟตครึ่งกิโลกรัม คลุกเคล้ากับดินที่ขุดขึ้นมา กลบกลับคืนไปในหลุมสูงประมาณ 2 ใน
3 ของหลุม เตรียมต้นกล้าที่แข็งแรงสมบูรณ์ และมีใบยอดคู่สุดท้ายแก่ วางถุงต้นกล้าที่ตัดก้นถุงออก
แล้ว วางลงตรงกลางหลุมจัดให้ตรงแนวกับต้นอื่นๆพร้อมทั้งปรับระดับสูงต่ำของต้นทุเรียนให้รอยต่อ
ระหว่างรากกับลำต้นหรือระดับดินปากถุงเดิมสูงกว่าระดับดินปากหลุมเล็กน้อย ใช้มีดกรีดด้านข้างถุง
จากล่างขึ้นบนทั้งสองด้าน ดึงถุงพลาสติกออก รมั้ดระวังอย่าให้ดินในถุงแตก กลบดินที่เหลือลงไป
ในหลุมอย่ากลบดินสูงถึงรอยเสียบยอดหรือรอยทาบ ปักไม้หลักข้างต้นทุเรียนที่ปลูกแล้ว พร้อมทั้งผูก
เชือกยึดไว้เพื่อป้องกันลมพัดโยก กัดดินบริเวณโคนต้น จัดทำร่มเงาให้ต้นทุเรียนที่เพิ่งปลูก โดยใช้
ทางมะพร้าวทางจาก แผงหญ้าคา ทางระกำหรือตาข่ายพรางแสง เมื่อทุเรียนตั้งตัวดีแล้วควรปลดออก
หรืออาจปลูกไม้เพื่อให้ร่มเงา เช่น กัลยาก็จะช่วยเป็นร่มเงาและเพิ่มความชื้นในสวนทุเรียนได้เป็น

อย่างดี โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งที่อากาศแห้งและมีแสงแดดจัด แกะผ้าพลาสติกที่พันรอยเสียหายออก หรือทาบออกเมื่อปลูกไปแล้วประมาณ 1-2 เดือน

การปลูกทุเรียนแบบไม่ขุดหลุม

โรยปุ๋ยหินฟอสเฟต 500 กรัม หรือประมาณหนึ่งกระป๋องนมครึ่ง ตรงตำแหน่งที่ต้องการปลูก กลบดินบางๆนำต้นพันธุ์มาวาง แล้วถากดินข้าง ๆ ขึ้นมาพูนกลบ แต่ถ้าหากเป็นดินร่วนปนทราย ดินทราย ดินจะไม่เกาะตัวกัน ควรใช้วิธีขุดหลุมปลูก หรือจะใช้วิธีตัดแปลง

วิธีตัดแปลง คือ นำหน้าดินจากแหล่งอื่นมากองตรงตำแหน่งที่จะปลูก กองดินควรมีขนาด เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 เมตร สูง 15 เซนติเมตร แหวกกลางกองดินโรยปุ๋ยหินฟอสเฟตในช่องที่ แหวกไว้กลบดินบาง ๆ วางต้นพันธุ์ตั้งตรงช่องที่แหวกไว้กลบดินทับ การแกะถุงออก ต้องระมัดระวัง อย่าให้ดินแตก อาจทำได้โดยกรีดกันถุงออกก่อน แล้วนำไปวางในตำแหน่งที่ปลูก กรีดถุงพลาสติกให้ ขาดจากล่างขึ้นบน แล้วจึงค่อย ๆ ดึงถุงพลาสติกออกเบา ๆ ระมัดระวังอย่ากลบดินให้สูงถึงรอยเสียหาย หรือรอยทาบ หัววัสดุคลุมโคน และจัดทำร่มเงาให้กับต้นทุเรียนเหมือนการปลูกโดยวิธีขุดหลุม

การปฏิบัติดูแลรักษาทุเรียน

การปฏิบัติดูแลทุเรียนในช่วงก่อนให้ผลผลิตเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ทุเรียนเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และให้ผลผลิตได้เร็วขึ้น เมื่อตรวจพบทุเรียนตายหลังปลูกให้ทำการปลูกซ่อม การให้น้ำ ช่วงเวลาหลังจากปลูกจะตรงกับฤดูฝน ถ้ามีฝนตกหนักควรทำทางระบายน้ำ และตรวจดูบริเวณหลุม ปลูก ถ้าดินยุบตัวเป็นแอ่งมีน้ำขังต้องพูนดินเพิ่ม ถ้าฝนทิ้งช่วง ควรรดน้ำให้ดินมีความชื้นอยู่เสมอในปี ต่อ ๆ ไป ควรดูแลรดน้ำให้ต้นไม้ผลอย่างสม่ำเสมอ และในช่วงฤดูแล้งควรใช้วัสดุคลุมดิน เพื่อช่วย รักษาความชื้นในดิน เช่น ฟางข้าว หญ้าแห้ง

การตัดแต่งกิ่งปีที่ 1-2 ไม่ควรตัดแต่ง ปล่อยให้ต้นทุเรียนเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ปีต่อ ๆ ไป ตัดแต่งกิ่งแห้ง กิ่งแขนง กิ่งกระโดงในทรงพุ่มกิ่งเป็นโรคออก เลี้ยงกิ่งแขนงที่สมบูรณ์ที่อยู่ในแนวขนาน กับพื้น (กิ่งมุมกว้าง) ไว้ในปริมาณและทิศทางเหมาะสม โดยให้กิ่งล่างสุดอยู่สูงจากพื้นดินประมาณ 80-100 เซนติเมตร

การป้องกันกำจัดช่วงแตกใบอ่อน : ควรป้องกันกำจัดโรคใบดิด เพลี้ยไก่แจ้เพลี้ยไฟ ไรแดง

ช่วงฤดูฝน : ป้องกันกำจัดโรครากเน่าโคนเน่าและควบคุมวัชพืชโดยการปลูกพืชคลุมดินและ อาจจะกำจัดโดยใช้แรงงานขุด ถากถอน ตัด พยายามหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีเพราะต้นทุเรียนยังเล็ก อยู่ละอองสารเคมีอาจจะไปทำลายต้นทุเรียน

การทำร่มเงาในช่วงฤดูแล้ง แสงแดดจัดมาก ทำให้ทุเรียนใบไหม้ได้ ควรทำร่มเงาให้

การใส่ปุ๋ยควรทำดังนี้

- ใส่ปุ๋ยหลังจากตัดแต่งกิ่ง

- ใส่ปุ๋ยพร้อมกับการทำโคน คือถากวัชพืชบริเวณใต้ทรงพุ่มหว่านปุ๋ย และพรวนดินนอกชาย พุ่มขึ้นมากลบใต้ทรงพุ่ม ให้มีลักษณะเป็นหลังเต่าและขยายขนาดของเนินดินให้กว้างขึ้นตามขนาด ของ ทรงพุ่มหรือจะใส่ปุ๋ยโดยวิธีใช้ไม้ปลายแหลมแทงดินเป็นรูหยอดปุ๋ยใส่และปิดหลุมเป็นระยะให้ทั่ว

บริเวณใต้ทรงพุ่มวิธีหลังนี้แม้จะเปลืองแรงงานแต่ช่วยลดการสูญเสียของปุ๋ยจากการระเหย หรือถูกน้ำชะพา

- หว่านปุ๋ยคอกก่อนและตามด้วยปุ๋ยเคมี
- ควรใส่ปุ๋ยในบริเวณใต้ทรงพุ่มโดยรอบ และให้ห่างจากโคนต้นประมาณ 20-30 เซนติเมตร

ขึ้นไป ขึ้นกับขนาดทรงพุ่ม

ปริมาณและเวลาใส่ปุ๋ย

ปีที่ 1 : ใส่ปุ๋ยและทำโคน 4 ครั้ง (เดือนเว้นเดือน)

ครั้งที่ 1-3 ใส่ปุ๋ยคอก 5 กิโลกรัมต่อต้น (ประมาณ 1 ปี)

ครั้งที่ 4 - ใส่ปุ๋ยคอก 5 กิโลกรัมต่อต้น (ประมาณ 1 ปี) ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 ประมาณ 150-200 กรัมต่อต้น (ครึ่งกระป๋องนมข้น)

ปีต่อ ๆ ไป (ระยะที่ทุเรียนยังไม่ให้ผลผลิต) : ใส่ปุ๋ยและทำโคน 2 ครั้ง (ต้นฤดูฝนและปลายฤดูฝน)

ครั้งที่ 1 (ต้นฝน) ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 ประมาณครึ่งถึง 3 กิโลกรัมต่อต้น

ครั้งที่ 2 (ปลายฝน) ใส่ปุ๋ยคอก 15-50 กิโลกรัมต่อต้น(ประมาณ 3-10 ปี) ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 ประมาณครึ่งถึง 3 กิโลกรัมต่อต้นปริมาณปุ๋ยเคมีที่ใส่ในแต่ละครั้งขึ้นกับขนาดของทรงพุ่ม โดยยึดหลักว่าวัดจากโคนต้นมายังชายพุ่มเป็นเมตรได้เท่าไร คือจำนวนปุ๋ยเคมีที่ใส่เป็นกิโลกรัม เช่น

ระยะจากโคนต้นถึงชายพุ่ม 1 เมตร ใส่ปุ๋ย 1 กิโลกรัม

ระยะจากโคนต้นถึงชายพุ่ม 2 เมตร ใส่ปุ๋ย 2 กิโลกรัม

ระยะจากโคนต้นถึงชายพุ่ม 2 เมตรครึ่ง ใส่ปุ๋ย 2 กิโลกรัมครึ่ง

การดูแลในช่วงออกดอก

1. การควบคุมการให้น้ำ

เมื่อทุเรียนออกดอกในระยะไข่ปลามีปริมาณมากพอแล้ว ก็เริ่มให้น้ำมากขึ้นจนสู่สภาพปกติ ในระยะก่อนดอกบาน 7-10 วัน (ระยะหัวกำไล) ไป จนถึงดอกบานและระยะป็นให้ลดการให้น้ำลง 2 ใน 3 ของปกติ เริ่มให้น้ำมากขึ้นในระดับปกติได้หลังจากผสมเกสรแล้ว 3 สัปดาห์

2. การตัดแต่งดอก

เพื่อให้เหลือดอกทุเรียนไว้ในปริมาณและตำแหน่งที่เหมาะสม ตัดดอกที่อยู่ตามกิ่งเล็ก ๆ หรือปลายกิ่งทิ้ง ควรตัดแต่งเมื่อดอกทุเรียนอยู่ในระหว่างระยะมะเขือพวง ถึงระยะหัวกำไล ถ้ามีดอกงุ่นเดียวกันปริมาณมาก ตัดแต่งให้เหลือปริมาณ ดอกพอเหมาะอยู่ในตำแหน่งที่ต้องการ ในพันธุ์ชะนีควรตัดแต่งให้เหลือช่อดอกขนาดใหญ่รวมกัน เป็นกลุ่มบริเวณกลางกิ่งและอย่าตัดให้เหลือดอกน้อยเกินไป เพราะดอกทุเรียนพันธุ์ชะนีมีเปอร์เซ็นต์ติดผลต่ำและผลอ่อนเจริญช้า การมีช่อดอกรวมเป็นกลุ่มทำให้มีพลังดูดดึงอาหารสูงขึ้น

3. ป้องกันกำจัดโรคแมลง

เช่น เพลี้ยไฟ ไรแดง หนอน กัดกินก้านดอก เพลี้ยอ่อน โรคดอกเน่าและโรคดอกแห้ง

4. การช่วยให้ดอกทุเรียนติดผลดีขึ้น ทำได้ 2 วิธีคือ ช่วยผสมเกสร โดยใช้เกสรตัวผู้จากต้นที่ต่างพันธุ์กัน โดย เตรียมเกสรตัวผู้ เวลา 19.00-19.30 น. พู่กันหรือแปรงขนอ่อนแตะละอองเกสรตัวผู้ไปป้าย ที่ยอดเกสรตัวเมียที่มีลักษณะกลมและมีสีเหลือง ฉีดพ่นปุ๋ยทางใบที่มีธาตุ แคลเซียม-โบรอน หรือโบรอน เพียงอย่างเดียว ในระยะหัวกำไลหรือประมาณ 10-15 วัน ก่อนดอกบาน

การดูแลในช่วงติดผลแล้ว

1. ตัดแต่งผล

ครั้งที่ 1 หลังดอกบาน 3-4 สัปดาห์ ตัดแต่งผลที่มีรูปทรง บิดเบี้ยว ผลขนาดเล็กหรือผลต่าง
รุ่น

ครั้งที่ 2 หลังดอกบาน 6-8 สัปดาห์ ตัดผลที่มีขนาดเล็กกว่า ผลอื่นในรุ่นเดียวกัน ผลบิดเบี้ยว
ผลที่มีอาการ หนามแดง

ครั้งที่ 3 ตัดแต่งครั้งสุดท้ายตัดผลขนาดเล็ก ผลบิดเบี้ยว ผลก้นจีบออก จะเหลือผลที่มีขนาด
และรูปทรง สม่าเสมอ ในปริมาณเท่ากับที่ต้องการจริง เมื่อตัดแต่งผลครั้งสุดท้ายเสร็จควรโยงกิ่ง
เพื่อป้องกันกิ่ง (ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี, 2540)

2. การใส่ปุ๋ย

- หลังจากติดผลแล้ว 5-6 สัปดาห์ ให้ใส่ปุ๋ยเคมี สูตร 12-12-17-2 หรือ 13-13-21 หรือ 4-
16-24-4 ประมาณต้นละ 2-4 กิโลกรัมเพื่อเร่งการเจริญของผล

- หลังจากติดผลแล้ว 7-8 สัปดาห์ ให้ใส่ปุ๋ยเคมี สูตร 0-0-50 ประมาณ 1-2 กิโลกรัม เพื่อเพิ่ม
คุณภาพเนื้อและเพิ่มความ เข้มของสีเนื้อ

3. การควบคุมไม่ให้ทุเรียนแตกใบอ่อน

ให้ยับยั้งด้วยการฉีดพ่นปุ๋ย โปแตสเซียม-ไนเตรท สูตร 13-0-45 อัตรา 150-300 กรัมต่อน้ำ
20 ลิตร และ ถ้ายังพบว่ายอดทุเรียนยังพัฒนาต่อ ควรฉีดพ่นซ้ำอีกครั้งหลังจากครั้งแรก 1-2 สัปดาห์
ถ้าพบทุเรียนแตกใบอ่อนในขณะที่ผลโตแล้ว การฉีดพ่น ปุ๋ยทางใบ (อาหารเสริม) จะช่วยให้ผล
ทุเรียนสมบูรณ์ขึ้น

4. การให้น้ำ ดูแลให้น้ำสม่ำเสมอ ตลอดช่วงที่กำลังติดผล

5. จัดบันทึกวันดอกบาน ของแต่ละรุ่น แต่ละต้นไว้ เพื่อความสะดวกในการเก็บเกี่ยว และ
การวางแผนด้านตลาด

6. การป้องกันกำจัดโรคแมลง ตรวจสอบและป้องกันกำจัด โรคผลเน่า หนอนเจาะผล หนอน
กินเมล็ดทุเรียน ไรแดง เพลี้ยไฟ เพลี้ยแป้ง และเพลี้ยหอย

การเก็บเกี่ยวและปฏิบัติการหลังเก็บเกี่ยว

เลือกเก็บเกี่ยวเฉพาะผลทุเรียนแก่แล้วเท่านั้น โดยสังเกตจากลักษณะของผลดังนี้ สีเปลือกจะ
เปลี่ยนจากเขียวสดเป็นสีน้ำตาลหรือเขียวแกมเทา ก้านผลเข้มขึ้นเป็นสีน้ำตาลคล้ำ สาก ตรงรอยต่อ
ของระหว่าง ก้านผลตอนบนกับก้านผลตอนล่าง (ปลิง) จะบวมใหญ่ เห็นรอยต่อ ชัดเจน ปลายหนาม

แห้ง มีสีน้ำตาล หนามทางออกร่องหนาค่อน ข้างห่าง สังเกตรอยแยกบนพู่จะเห็นได้ชัดเจน ยกเว้น พันธุ์ก้านยาว จะเห็นไม่ชัด ชิมปลิง ทุเรียนแก่จัด เมื่อตัดขั้วผลหรือปลิงออกจะพบ น้ำใส ๆ ไม่ข้น เหนียว เหมือนทุเรียนอ่อน ชิมดูจะมีรสหวานการเคาะเปลือกหรือกรีดหนาม ผลทุเรียนที่แก่จัดจะมีเสียงดังหลวม ๆ ทั้งนี้เมื่อผลทุเรียนในต้นเริ่มแก่สุกและร่วงก็เป็นสัญญาณ เตือนว่าทุเรียนที่เหลือซึ่งเป็นรุ่นเดียวกันเริ่มแก่สามารถเก็บเกี่ยวได้แล้ว

การนับอายุ

โดยนับจำนวนวันหลังจากดอกบานจนถึงวันที่ผลแก่ พร้อม ที่จะเก็บเกี่ยวได้ ซึ่งจะแตกต่างกันในแต่ละพันธุ์

พันธุ์กระดุมใช้เวลา 90-100 วัน

พันธุ์ชะนีใช้เวลา 110-120 วัน

พันธุ์ก้านยาวใช้เวลา 120-135 วัน

พันธุ์หมอนทองใช้เวลา 140-150 วัน

การนับอายุนี้อาจคลาดเคลื่อนได้เล็กน้อย ขึ้นกับอุณหภูมิ ของอากาศ เช่น อากาศร้อนและแห้งแล้ง ทุเรียนจะแก่เร็วขึ้น ฝน ตกชุกความชื้นสูงทุเรียนจะแก่ช้า ดังนั้นดัชนีการเก็บเกี่ยวโดยอาศัย การนับอายุจึงมีการแนะนำเป็นช่วงซึ่งมีค่าแตกต่างกันอยู่ระหว่าง 10-20 วัน (สุรพงษ์, 2538) เพื่อสะดวกในการจำและไม่ผิดพลาดในการตัดทุเรียนอ่อน เกษตรกรควรจดบันทึกวันที่ดอกบาน และทำเครื่องหมายรุ่น

วิธีการเก็บเกี่ยว

ตัดเหนือปลิงของก้านผล ด้วยมีดคมและสะอาดส่งลงมา ให้คนที่รอรับข้างล่าง อย่าให้ผลตกกระทบพื้น วิธีที่นิยมคือใช้เชือกโรย หรือใช้กระสอบป่านตระหวัดรับผล

โรคของทุเรียนและการป้องกันกำจัด

ทุเรียนพืชที่ปลูกง่ายและเจริญเติบโตได้ดีหากมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ปัญหาเรื่องโรคและแมลงศัตรูพืช จะเกิดขึ้นและพบเห็นได้เสมอๆตั้งแต่ระยะแรกๆของการเจริญเติบโตและพร้อมที่จะให้ผลผลิต เกษตรกรต้องรู้จักลักษณะอาการของโรคต่างๆ จะสามารถช่วยแก้ไข้ปัญหา ก่อนที่จะเกิดการระบาดรุนแรงทำความเสียหายต่อผลผลิต โรคที่สำคัญได้แก่ (ชะลอ, 2539)

1. โรครากเน่าโคนเน่า: ขุด ทาด้วยปูนแดง เมทาแลกซิล กรดฟอสฟอรัส ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา ขุดผิวเปลือกบริเวณที่เป็นโรคออกนำไปเผาทำลายทิ้ง แล้วทาแผลด้วยปูนแดงหรือเมตาแลกซิล 25% ดับบลิวพี อัตรา 50-60 กรัม ต่อน้ำ 1 ลิตร

2. โรคราใบติด : เเผาทำลายเมื่อระบาดเล็กน้อย, คาร์เบนดาซิม 50% ดับบลิวพี อัตรา 10 กรัม ดับบลิวพี หรือคอปเปอร์ออกไซด์คลอไรด์ 85% ดับบลิวพี อัตรา 50 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร

3. โรคผลเน่า : ตัดและเผาทำลายเมื่อพบผลที่เป็นโรคแล้วพ่นด้วยสารฟอสเอทิล ออะลูมิเนียม 80%ดับบลิวพี อัตรา 50-80 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร หรือสารฟอสฟอรัส แอซิด อัตรา 50 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร ให้ทั่วต้น 1-2 ครั้งและต้องหยุดการใช้สารเคมีก่อนเก็บเกี่ยวอย่างน้อย 30 วัน

4. โรคราสีชมพู : เมื่อพบกิ่งเป็นโรคเล็กน้อย ถ้าโรครุนแรงควรตัดและเผาทำลาย แล้วพ่นด้วยสารคอปเปอร์ ออกซีคลอไรด์ 85%ดับบลิวพี อัตรา 50 กรัม หรือสารคาร์เบนดาซิม 60% ดับบลิวพี อัตรา 10 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตรให้ทั่ว โดยเน้นพ่นบริเวณกิ่งในทรงพุ่ม

แมลงศัตรูทุเรียนและการป้องกันกำจัด

1. เพลี้ยไก่แจ้ เพลี้ยจักจั่นฝอย หนอนกินใบ : พ่นด้วยสารแลมบ์ดาไซฮาโลทริน 2.5% อีซี อัตรา 10 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร หรือคาร์บาริล 85% ดับบลิวพี อัตรา 60 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตรหรือไซเปอร์เมทริน/ไพฟาโลน 6.25%/22.5% อีซี อัตรา 40 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร ทุก 7-10 วันเมื่อสำรวจพบแมลงเกินค่าควบคุมปฏิบัติเช่นนี้จนใบแก่

2. เพลี้ยไฟ : พ่นด้วยสารแลมบ์ดาไซฮาโลทริน 2.5% อีซี อัตรา 10 มิลลิลิตร หรือสารอิมิดาโคลพริด 10% เอสแอล อัตรา 10 มิลลิลิตร หรือสารคาร์โบซัลแฟน 20% อีซี อัตรา 50 มิลลิลิตร หรือสารฟิโปรนิล 5% เอสซี

3. ไรแดง : พ่นด้วยสารไพโรพาร์โกต์ 30% ดับบลิวพี อัตรา 30 กรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร หรืออะมีตราซ 20% อีซี อัตรา 30 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร หรือสารเฮกซีไทอะซอกซ์ 1.8% อีซี อัตรา 40 มิลลิลิตร ต่อน้ำ 20 ลิตร

4. หนอนตัวหนวดยาว : พ่นด้วยอิมิดาโคลพริด 10% เอสแอล อัตรา 30 มิลลิลิตร หรืออะเซตามิพริด 20% เอสแอล อัตรา 30 กรัม หรือ ไธอะมีโทแซม 25% ดับบลิวพี อัตรา 40 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร โดยพ่นให้ชุกเฉพาะบริเวณลำต้น จากโคนถึงยอดและกิ่งขนาดใหญ่

5. หนอนกินดอก : พ่นด้วยสารแลมบ์ดาไซฮาโลทริน 2.5% อีซี อัตรา 20 มิลลิลิตร หรือสารคาร์โบซัลแฟน 20% อีซี อัตรา 50 มิลลิลิตร หรือสารไซเปอร์เมทริน/ไพฟาโลน 6.25%/22.5% อีซี อัตรา 40 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร

6. หนอนเจาะเมล็ด : พ่นด้วยสารไซเปอร์เมทริน/ไพฟาโลน 6.25%/22.5% อีซี อัตรา 40 มิลลิลิตร หรือสารไดอะซินอน 60% อีซี อัตรา 40 มิลลิลิตร หรือสารคาร์บาริล 85% ดับบลิวพี อัตรา 60 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร และต้องหยุดใช้สารเคมีก่อนเก็บเกี่ยว 15 วัน

อาการผิดปกติบางประการของทุเรียน

ทุเรียนไส้ซึม (ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี, 2540)

เกิดจากการที่ทุเรียนได้รับน้ำมากเกินไปในช่วงก่อนเก็บเกี่ยวผล ทำให้ไส้หรือแกนของผลทุเรียนแฉะและคุณภาพของเนื้อไม่ดี ตลาดไม่ต้องการมักเป็นในช่วงที่มีฝนตกหนัก พันธุ์ทุเรียนที่พบว่าเป็นไส้ซึมง่าย ได้แก่ ชะนีและก้านยาว ส่วนพันธุ์กบหากฝนไม่ตกชุกเกินไปก็ไม่ค่อยมีปัญหา สำหรับพันธุ์กระดุมไม่ค่อยมีปัญหาเช่นกัน เพราะเป็นพันธุ์ เบาลสามารถเก็บผลได้ก่อนฝนชุก

เต่าเผาและเนื้อแกน

เต่าเผาเป็นอาการผิดปกติโดยส่วนปลายของเนื้อทุเรียนที่หุ้มเมล็ดอยู่เป็นสีน้ำตาลไหม้ เนื่องจากการเจริญของผลเร็วเกินไป อาหารที่ส่งมาเลี้ยงผลไม่พอหรือเกิดการขาดน้ำในช่วงที่ทุเรียน

กำลังสร้างเนื้อ เนื้อแกนเป็นอาการที่เนื้อทุเรียนแข็ง มีสีซีดผิดปกติ และมีรสขม อาจเป็นบางส่วนหรือเป็นทั้งผล สาเหตุเนื่องจากการแตกใบอ่อนขณะที่ทุเรียนกำลังสร้างเนื้อ อาหารส่งไปเลี้ยงผลไม่เพียงพอ การให้น้ำไม่สม่ำเสมอ มีการขาดน้ำหลายระยะในช่วงติดผล

3. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการคัดเลือกสายต้นทุเรียนสาธิตในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน (2559-2564)
2. เพื่อศึกษาการทดสอบเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนสาธิตในพื้นที่เกษตรกร (2561-2563)
3. เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีและองค์ความรู้การผลิตทุเรียนพันธุ์สาธิตสู่เกษตรกร (2564)

4. ขอบเขตของการวิจัย

โครงการวิจัยนี้ทำวิจัยร่วมระหว่างศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรจังหวัดกับเกษตรกร ดำเนินการในแปลงทดลองศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพังงาและแปลงเกษตรกรของพื้นที่เป้าหมายที่เป็นแหล่งปลูกที่สำคัญ จังหวัดพังงา ทั้งนี้เพื่อให้สามารถนำผลการทดลองที่ได้ ไปปฏิบัติได้จริงในสภาพแปลงของเกษตรกร และเป็นที่ยอมรับของเกษตรกร

ซึ่งโครงการวิจัยเป็นการศึกษาการคัดเลือกสายต้นทุเรียนสาธิตในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน และการถ่ายทอดและขยายผลเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สาธิตในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน เพื่อนำเทคโนโลยีดังกล่าว แนะนำ และเผยแพร่แก่กลุ่มเกษตรกร ผู้ปลูกทุเรียนพันธุ์สาธิตและที่มีความสนใจ มีความมั่นคงในอาชีพ ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ และผลักดันให้ทุเรียนพันธุ์สาธิตพัฒนาเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดใหม่ของจังหวัดพังงาต่อไปในอนาคต

5. สมมติฐานและกรอบแนวคิด

เนื่องจากเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนพันธุ์สาธิตในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน ส่วนใหญ่มีการปลูกแบบสวนสมรม ขาดข้อมูลทางวิชาการรองรับด้านการคัดเลือกสายต้นทุเรียนพันธุ์สาธิตที่มีลักษณะที่ดี ให้ผลผลิตสูง และการทดสอบเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สาธิตที่เหมาะสมกับพื้นที่ เกษตรกรอาศัยประสบการณ์ที่สั่งสมมาในการดูแลรักษา จึงทำให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพไม่เป็นไปตามที่ต้องการ จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งควรมีการศึกษาการคัดเลือกสายต้น และทดสอบเทคโนโลยีการผลิตต่าง ๆ ในแปลงเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำองค์ความรู้เกี่ยวกับทุเรียนพันธุ์สาธิต ไปปรับใช้ในการผลิตทุเรียนชนิดนี้ให้มีผลผลิตที่ดี มีคุณภาพ เป็นฐานข้อมูลในการศึกษาทดสอบเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนในพื้นที่เกษตรกรที่เหมาะสม สามารถผลักดันให้เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญต่อไป

ประเด็น
✓ ทูเรียนพันธุ์สาธิตาพังงา (Durlan cv. Sa Li Ka) ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) เป็นผลไม้อัตลักษณ์ของจังหวัด ได้รับความนิยมจากผู้บริโภคทั้งภายใน-นอกจังหวัด สามารถสร้างมูลค่าเข้าสู่ชุมชนเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า ปีละ 77.11 ล้านบาท มีความโดดเด่นเหนือทุเรียนพื้นเมืองทั่วไป ในด้านรสชาติที่มีความหวานเข้มข้น เนื้อละเอียดแห้งและหนา มีกลิ่นหอม ทรงผลกลม เมล็ดภายในส่วนใหญ่เป็นเมล็ดลีบ กลิ่นไม่ฉุน
✓ ขาดข้อมูลเชิงวิชาการรองรับในการคัดเลือกสายต้นพันธุ์ทุเรียนสาธิตา ที่มีลักษณะดีเด่น ผลผลิตสูง รสชาติเป็นที่นิยมของผู้บริโภค
✓ เทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สาธิตาเฉพาะพื้นที่ ที่เหมาะสม

โครงการทดสอบและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สาธิตาในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน	
1. ทดสอบสายต้นทุเรียนพันธุ์สาธิตาในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน (2559-2564)	2. ทดสอบเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สาธิตาในพื้นที่เกษตร (2561-2563)
3. การถ่ายทอดและขยายผลเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สาธิตาในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน (2564)	

สายต้นทุเรียนพันธุ์สาธิตาที่มีลักษณะดีเด่น เทคโนโลยีการผลิตทุเรียนสาธิตาที่เหมาะสมกับพื้นที่ แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ผลผลิตมีคุณภาพ เกษตรกรมีความมั่นคงในอาชีพอย่างยิ่งยืน

ภาพที่ 7 กรอบแนวคิด

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อคัดเลือกสายต้นทุเรียนพันธุ์สาลิกา ที่มีการเจริญเติบโตได้ดี ให้ผลผลิตสูง มีคุณภาพ ในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน และถ่ายทอดเทคโนโลยีและองค์ความรู้การผลิตทุเรียนพันธุ์สาลิกาสู่เกษตรกร ดำเนินการทดลองในแปลงทดสอบศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพังงา อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา ระหว่างเดือนตุลาคม 2558 ถึง กันยายน 2564 วางแผนการทดลองแบบ Randomized Complete Block Design (RCBD) จำนวน 4 ซ้ำ โดยเปรียบเทียบสายต้นทุเรียนที่ชนะการประกวดจำนวน 4 สายต้น ได้แก่ พง 1, พง 2, พง 3 และทองดำตัว พันธุ์ตรวจสอบ จำนวน 2 สายพันธุ์ ได้แก่ พวงมณี และหลงลับแล วัดการเจริญเติบโตทางด้านเส้นผ่านศูนย์กลางลำต้น ความสูง และขนาดทรงพุ่มของทุเรียน ผลการทดลองพบว่า ทุเรียนที่อายุ 5 ปี ก่อนการให้ผลผลิต สายต้น พง. 2 มีแนวโน้มการเจริญเติบโตที่ดี เมื่อเปรียบเทียบกับพันธุ์ตรวจสอบทั้ง 2 พันธุ์ โดยมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางลำต้น 11.45 ซม. ความสูง 426.98 ซม. และเส้นผ่านศูนย์กลางของทรงพุ่ม 298.38 ซม. ทั้ง 6 สายต้น/พันธุ์ มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางทรงพุ่ม ไม่แตกต่างกันทางสถิติ การถ่ายทอดและขยายผลเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สาลิกา เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจหลังการฝึกอบรมเพิ่มขึ้น ร้อยละ 89 สามารถนำหลักปฏิบัติไปปรับใช้กับพื้นที่ของตนเอง และยังเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ของเกษตรกรที่สนใจในชุมชน มีความพึงพอใจการดำเนินโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, $SD = 0.09$) โดยมีความพึงพอใจ ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ที่มีจำนวนเพียงพอ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สถานที่ฝึกอบรม/ถ่ายทอดเทคโนโลยีมีความเหมาะสม และด้านกระบวนการ/ขั้นตอน ใช้รูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มีความกระชับ เหมาะสม พัฒนางค์ความรู้ผ่านกระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีแบบมีส่วนร่วม ทำให้เกิดการพัฒนาในชุมชน และขยายผลไปในพื้นที่ต่างๆ ต่อไป

Abstract

This research aimed to selection of Durian cv. Sa Li Ka which growth, quality, and high yield in the upper south and transfer knowledge and technologies on *D. cv. Sa Li Ka* cultivation to the farmers. The experiment was conducted at Phang Nga Agricultural Research and Development Center, TaKua Pa District, Phang Nga Province, between October 2015 and September 2021. The trial followed the Randomized Complete Block Design (RCBD) method by repeating the method four times to compare the four clones (PN 1, PN 2, PN 3, Thong Tum Tua) and two control varieties (Durian cv. Puang Manee and Durian cv. Long Lab Lae) The plant growth measurement was taken to identify the stem diameter, above-ground plant height, and canopy diameter. The finding revealed that the five-year-old durian trees before fruiting, the PN 2 breed, were well flourishing compared to the two qualified varieties. Its stem diameter was 11.45 cm, 426.98 cm in height, and 298.38 cm of canopy diameter. All six varieties and clones had no significant differences in the canopy diameter. Moreover, the transfer of knowledge and technologies of cropping *D. cv. Sa Li Ka* had improved the knowledge and understanding of the farmers 89%. Farmers can practically apply the knowledge on their farms and become a learning center for other farmers in the community. In addition, the farmers were significantly satisfied ($\bar{x} = 4.90$, SD = 0.09) in terms of the services of the staff, provided facilities, training venue, and the process. The technologies transfer process was appropriate, concise, community inclusive, and expansive.

กิจกรรมที่ 1

ทดสอบและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สลิกาในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน

Testing and Development of Durian cv. Sa Li Ka Production Technology
in the Upper South

ชื่อผู้วิจัย

บรรเจิด พูลศิลป์

Banjerd Poonsin

ภาวินี คามวุฒิ

Pawinee Kamwut

ภัทรพร ศรีวราพันธุ์

Phattaraporn Sriwarapan

คำสำคัญ (Key words)

เทคโนโลยีการผลิต, ทุเรียนพันธุ์สลิกา

Production Technology, Durian cv. Sa Li Ka

ระเบียบวิธีการวิจัย (Research Methodology)

กิจกรรมที่ 1 ทดสอบและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สาธิตในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน การทดลองที่ 1.1 การคัดเลือกสายต้นทุเรียนพันธุ์สาธิตในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน

1. การเตรียมสายต้นทุเรียนพันธุ์สาธิตและพื้นที่ทดสอบ

ดำเนินการคัดเลือกทุเรียนพันธุ์สาธิตที่ชนะจากการประกวดในจังหวัดพังงา ลำดับที่ 1-3 ลำดับละ 1 สายต้น ในปี พ.ศ. 2559 เตรียมแปลงทดสอบในพื้นที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพังงา อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา และนำยอดสายต้นที่ชนะการประกวดเสียบยอดขยายพันธุ์ และพันธุ์เปรียบเทียบ อายุ 8-12 เดือน เพื่อใช้ปลูกทดสอบ ใช้ระยะปลูกระยะชิด 4x7 เมตร รวมพื้นที่ทดลองทั้งหมด ประมาณ 7 ไร่ ดำเนินการทดลองระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2558 ถึง กันยายน พ.ศ. 2564

2. ศึกษาการเจริญเติบโตของสายต้นทุเรียน

วางแผนการทดลองแบบ Randomized Complete Block Design (RCBD) จำนวน 4 ซ้ำ พันธุ์ทุเรียนที่นำมาทดสอบประกอบด้วย สายต้นทุเรียนที่ชนะการประกวดจำนวน 4 สายต้น ได้แก่ พง 1, พง 2, พง 3, ทองดำตัว และพันธุ์ตรวจสอบ จำนวน 2 สายพันธุ์ ได้แก่ พวงมณี และหลงลับแล

3. การดูแลรักษาแปลงปลูก

ชุดหลุมมีขนาดกว้างยาว และลึกด้านละ 50 เซนติเมตร ผสมปุ๋ยคอกเก่าประมาณ 5 กิโลกรัม และหินฟอสเฟต 0.5 กิโลกรัม คลุกเคล้ากับดินที่ขุดขึ้นมา กลบกลับคืนไปในหลุมสูงประมาณ 2 ใน 3 ของหลุม เตรียมต้นกล้าที่แข็งแรงสมบูรณ์ และมีใบยอดคุดสุดท้ายแก่ วางถุงต้นกล้าที่ตัดก้นถุงออกแล้ว ใช้มีดกรีดด้านข้างถุงจากล่างขึ้นบนทั้งสองด้าน ดึงถุงพลาสติกออก รมั้ดระวังอย่าให้ดินในถุงแตก กลบดินที่เหลือลงไป ในหลุมอย่างกลบดินสูงถึงรอยเสียบยอด ปักไม้หลักข้างต้นทุเรียนที่ปลูกแล้ว พร้อมทั้งผูกเชือกยึดไว้เพื่อป้องกันลมพัดโยก กัดดินบริเวณโคนต้น จัดทำร่มเงาให้ต้นทุเรียนที่เพิ่งปลูก กำจัดวัชพืชได้ทรงพุ่ม และนำดินมาพูนกลบใต้ทรงพุ่มให้ลาดเอียงจากโคนต้นออกนอกทรงพุ่ม เพื่อป้องกันการขังน้ำ หลีกเลี่ยงการถากดินบริเวณโคนต้น เพื่อป้องกันรากต้นทุเรียนได้รับอันตราย หลังจากปลูกต้นทุเรียนไปแล้ว 1 เดือน ใส่ปุ๋ยเกรด 15-5-20 อัตรา 150-200 กรัม/ต้น โดยแบ่งใส่ 3 ครั้ง/ปี ร่วมกับปุ๋ยคอก 5 กิโลกรัม/ต้น ในปีต่อไป ใส่ปุ๋ยเกรด 15-5-20 ตามขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ทรงพุ่ม

4. วัดการเจริญเติบโตของสายต้นทุเรียน

วัดการเจริญเติบโตของต้นทุเรียน จำนวน 4 ต้น ต่อ 1 กรรมวิธี ตั้งแต่เริ่มปลูกและหลังปลูก ทุกๆ 3 เดือน โดยวัดเส้นผ่านศูนย์กลางของลำต้นจากระดับเหนือรอยเสียบยอด 15 เซนติเมตร, ความสูง และเส้นผ่านศูนย์กลางของทรงพุ่ม ทิศเหนือ-ใต้ และออก-ตก บันทึกข้อมูลการเกิดโรคและแมลง เข้าทำลาย ข้อมูลอุตุนิยมิวิทยา เช่น ปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ ความชื้น สภาพแวดล้อม และวิเคราะห์

ผลทางสถิติ เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยวิธี Duncan's New Multiple Range Test (DMRT)

การทดลองที่ 1.2 การถ่ายทอดและขยายผลเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สาลิกาในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน

การถ่ายทอดและขยายผลเทคโนโลยีเป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาองค์ความรู้ผ่านกระบวนการวิจัยและถ่ายทอดสู่กลุ่มเกษตรกร จนเกิดเป็นองค์ความรู้ และสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันกับกลุ่มเกษตรกรในการดำเนินการวิจัย เพื่อให้เกิดการพัฒนาในชุมชน และขยายผลไปในพื้นที่ต่างๆ ต่อไป

1. วางแผนแนวทางการถ่ายทอดเทคโนโลยี และคัดเลือกเกษตรกร

ประสานเกษตรกรอำเภอ ประธานวิสาหกิจชุมชน และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกทุเรียนพันธุ์สาลิกา อ.กะปง จ.พังงา ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ ความสำคัญของโครงการวิจัย ประโยชน์ที่เกษตรกรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจะได้รับจากการถ่ายทอดและขยายผลเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนในครั้งนี้ (Education of Knowledge) และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้ทราบถึงปัญหาแล้วนำมาปรับเป็นแนวทางในการถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยคัดเลือกเกษตรกรแบบเจาะจง จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกทุเรียนพันธุ์สาลิกา อ.กะปง จ.พังงา จำนวน 20 ราย ระหว่างเดือนตุลาคม 2563 ถึง กันยายน 2564 ณ แปลงต้นแบบนายอำนวนาย วัยวัฒน์ 22/3 ม.3 ต.กะปง อ.กะปง จ.พังงา

2. กระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีโดยการสาธิต (Demonstration) แบบมีส่วนร่วม

กระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีโดยการสาธิต (Demonstration) แบบมีส่วนร่วม ประยุกต์จากกระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยี KM : ภาคปฏิบัติชุมชน (กันต์, 2556) โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนของการอบรม ขั้นตอนที่ 1. Education of Knowledge นำเสนอความสำคัญของโครงการและวัตถุประสงค์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแนวทางการถ่ายทอดเทคโนโลยีร่วมกับกลุ่มเกษตรกร 2. Knowledge Work Rally ศึกษาดูงานแปลงเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ที่ร่วมทำการศึกษาวิจัยเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สาลิกา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อนำไปประยุกต์ปรับใช้ในพื้นที่ต่างๆต่อไป 3. Cooperative & Mind Mapping Work Shop ถ่ายทอดองค์ความรู้ และให้เกษตรกรร่วมแสดงความคิดเห็นในแต่ละประเด็น 4. Evaluation Program สรุปบทเรียนจากการถ่ายทอดและขยายผลเทคโนโลยี ให้กับกลุ่มเกษตรกร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การประเมินความรู้ความเข้าใจ

เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย การวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจโดยใช้แบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังฝึกอบรม สำหรับค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลความพึงพอใจของเกษตรกรในการจัดกิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยี ในด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่, ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก, ด้านกระบวนการ/ขั้นตอน และด้านประโยชน์ที่ได้รับ โดยใช้เกณฑ์แปลความหมายค่าเฉลี่ยของ ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2550 ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1 = น้อยที่สุด 2 = น้อย 3 = ปานกลาง
4 = มาก 5 = มากที่สุด

เกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	= 1.00-1.49	หมายถึง	เกษตรกรพอใจน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	= 1.50-2.49	หมายถึง	เกษตรกรพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	= 2.50-3.49	หมายถึง	เกษตรกรพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	= 3.50-4.49	หมายถึง	เกษตรกรพอใจมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	= 4.50-5.00	หมายถึง	เกษตรกรพอใจมากที่สุด

ผลการวิจัยและอภิปรายผล Results and Discussion

การทดลองที่ 1.1 การคัดเลือกสายต้นทุเรียนพันธุ์สาลิกาในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน

1. การเจริญเติบโตของทุเรียน

1.1 เส้นผ่านศูนย์กลางลำต้น

การเจริญเติบโตของสายต้นทุเรียน/พันธุ์ ปี พ.ศ. 2564 เมื่ออายุ 5 ปี ในแปลงทดสอบ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพังงา วัดการเจริญเติบโตขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางลำต้นทุเรียน เหนือรอยเสียบยอด 15 เซนติเมตร เปรียบเทียบทั้ง 6 สายต้น/พันธุ์ พบว่า สายต้นทุเรียน/พันธุ์ มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางลำต้นเฉลี่ย 9.45 ซม. สายต้นทุเรียน พง. 2 มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางลำต้น 11.45 ซม. แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากสายต้น/พันธุ์ อื่นๆ แต่ไม่แตกต่างกับพันธุ์ พวงมณี ซึ่งมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางลำต้น 10.76 ซม. (ตารางที่ 1)

1.2 ความสูงลำต้น

จากการเปรียบเทียบขนาดความสูงของลำต้นทุเรียนทั้ง 6 สายต้น/พันธุ์ พบว่า สายต้นทุเรียน/พันธุ์ เมื่ออายุ 5 ปี มีขนาดความสูงของลำต้นเฉลี่ย 368.10 ซม. สายต้นทุเรียน พง. 2 มีขนาดความสูงของลำต้น 426.98 ซม. แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากสายต้น พง. 1, พันธุ์หลงลับแล แต่ไม่แตกต่างกับพันธุ์พวงมณี, สายต้น พง. 3 และสายต้นทองตำตัว ซึ่งมีขนาดความสูงของลำต้น 426.27, 374.09 และ 344.37 ซม. (ตารางที่ 2)

1.3 เส้นผ่านศูนย์กลางทรงพุ่มทุเรียน

ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางทรงพุ่มทุเรียน ทั้ง 6 สายต้น/พันธุ์ ที่ทดสอบไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ โดยมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางทรงพุ่มเฉลี่ย 262.57 ซม. สายต้นทุเรียน พง. 2 มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางทรงพุ่มมากที่สุด 298.38 ซม. รองลงมา ได้แก่ ทองตำตัว, พง. 3 และ พง. 1 มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางทรงพุ่มทุเรียน 269.25, 235.13 และ 218.72 ตามลำดับ ขณะที่พันธุ์เปรียบเทียบคือ พันธุ์พวงมณี มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางทรงพุ่มมากที่สุด 280.44 ซม. (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยเส้นผ่านศูนย์กลางลำต้นทุเรียน แปลงทดสอบศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพังงาระหว่าง ปี พ.ศ. 2560-2564

กรรมวิธี	เส้นผ่านศูนย์กลางลำต้น (ซม.)				
	1 ปี	2 ปี ^{1/}	3 ปี ^{1/}	4 ปี ^{1/}	5 ปี ^{1/}
พง.1	0.48	1.96 b	4.24 b	6.40 c	8.09 d
พง.2	0.43	2.04 b	5.07 ab	8.58 a	11.45 a
พง.3	0.54	2.87 a	3.89 b	6.89 bc	9.53 bc
ทองตำตัว	0.48	2.53 ab	4.17 b	6.79 bc	8.87 cd
พวงมณี	0.53	3.07 a	4.88 a	7.62 ab	10.76 ab
หลงลับแล	0.52	2.08 b	3.72 b	6.22 c	8.00 d
ค่าเฉลี่ย	0.50	2.43	4.33	7.08	9.45
CV (%)	11.00	16.51	19.14	9.14	9.00

^{1/} ค่าเฉลี่ยที่ตามด้วยตัวอักษรเหมือนกันในแนวตั้งในแต่ละกรรมวิธี ไม่แตกต่างกันทางสถิติ จากการเปรียบเทียบความแตกต่างด้วยวิธี DMRT ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยความสูงต้นทุเรียน แปลงทดสอบศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพังงา ระหว่าง ปี พ.ศ. 2560-2564

กรรมวิธี	ความสูงต้น (ซม.)				
	1 ปี	2 ปี	3 ปี	4 ปี ^{1/}	5 ปี ^{1/}
พง.1	51.16 b	113.51	170.99	253.59 b	303.52 b
พง.2	50.90 b	137.05	223.41	354.97 a	426.98 a
พง.3	65.70 a	128.08	143.44	299.46 ab	374.09 ab
ทองคำตัว	71.44 a	126.17	181.08	284.85 ab	344.37 ab
พวงมณี	70.55 a	133.33	214.04	334.55 a	426.27 a
หลงลับแล	73.55 a	118.38	194.78	257.25 b	333.38 b
ค่าเฉลี่ย	63.88	126.09	187.96	297.45	368.10
CV (%)	10.00	9.00	22.00	14.00	14.00

^{1/} ค่าเฉลี่ยที่ตามด้วยตัวอักษรเหมือนกันในแนวตั้งในแต่ละกรรมวิธี ไม่แตกต่างกันทางสถิติ จากการเปรียบเทียบความแตกต่างด้วยวิธี DMRT ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยเส้นผ่านศูนย์กลางทรงพุ่มทุเรียน แปลงทดสอบศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพังงา ระหว่าง ปี พ.ศ. 2560-2564

กรรมวิธี	เส้นผ่านศูนย์กลางทรงพุ่ม (ซม.)				
	1 ปี	2 ปี	3 ปี ^{1/}	4 ปี ^{1/}	5 ปี
พง.1	34.75	63.65	121.16 bc	183.29 c	218.72
พง.2	40.00	74.58	126.54 b	236.83 a	298.38
พง.3	47.11	73.88	137.48 a	190.75 bc	235.13
ทองคำตัว	40.56	68.75	119.48 bc	204.41 bc	269.25
พวงมณี	39.73	75.50	120.51 bc	209.30 b	280.44
หลงลับแล	43.40	74.42	110.81 c	195.88 bc	273.47
ค่าเฉลี่ย	40.93	71.80	122.66	203.41	262.57
CV (%)	11.94	14.00	5.00	7.00	13.00

^{1/} ค่าเฉลี่ยที่ตามด้วยตัวอักษรเหมือนกันในแนวตั้งในแต่ละกรรมวิธี ไม่แตกต่างกันทางสถิติ จากการเปรียบเทียบความแตกต่างด้วยวิธี DMRT ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

การทดลองที่ 1.2 การถ่ายทอดและขยายผลเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สาลิกาในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน

1. วิเคราะห์พื้นที่เป้าหมาย

จังหวัดพังงามีพื้นที่ทั้งหมด 2,606,812 ไร่ หรือ 4,170 ตารางกิโลเมตร เป็นเนื้อที่ถือครองทางการเกษตร จำนวน 1,006,002 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 38.59 ของพื้นที่ทั้งหมด มีครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด 39,330 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 34.38 ของครัวเรือนทั้งหมด ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับซับซ้อนทอดเป็นแนวยาวจากทิศเหนือไปทิศใต้ มีชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 239.25 กิโลเมตร มีพื้นที่ป่าไม้ เป็นป่าไม้ประเภทไม้ไม่ผลัดใบ มีชนิดป่าที่สำคัญ ได้แก่ ป่าดิบ ป่าดิบชื้น และป่าชายหาด สำหรับบริเวณที่เป็นที่ราบจะลาดลงทางจากทิศตะวันออกไปยังทิศตะวันตกลงสู่ทะเลอันดามัน ตามชายฝั่งทะเลจะมีป่าชายหาดเกือบตลอด พื้นที่ประกอบด้วยเกาะประมาณ 105 เกาะ และมีเกาะอยู่ในทะเลอันดามันจำนวนมาก เช่น เกาะยาว หมู่เกาะสุรินทร์ และหมู่เกาะสิมิลัน (สำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา, 2563) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ข้อมูลพื้นฐานการเกษตรแยกรายอำเภอจังหวัดพังงา

อำเภอ	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)	ครัวเรือนทั้งหมด (ครัวเรือน)	ครัวเรือนเกษตรกร (ครัวเรือน)	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร (ราย)
เมืองพังงา	343,470	108,903	11,845	5,201	13,880
กะปง	367,996	133,755	5,782	3,706	8,536
ตะกั่วทุ่ง	381,737	185,406	15,101	6,341	16,545
ท้ายเหมือง	382,371	204,770	20,075	8,190	18,610
ทับปุด	170,268	97,380	7,806	4,466	14,227
คุระบุรี	573,718	142,298	9,815	4,104	10,227
เกาะยาว	88,166	21,846	4,901	2,073	8,328
ตะกั่วป่า	299,086	111,634	22,795	5,249	9,505
รวม	2,606,812	1,006,002	114,388	39,330	99,858

พืชเศรษฐกิจที่นิยมปลูกกันมาก คือ อันดับ 1 ยางพารา 678,564 ไร่ รองลงมา ปาล์มน้ำมัน 254,410 ไร่ และอันดับ 3 คือ ไม้ผล 60,792 ไร่ ในส่วนทุเรียนปลูกมากที่สุด อำเภอกะปง 1,615 ไร่ รองลงมาอำเภอคุระบุรี 1,298 ไร่ และอำเภอตะกั่วป่า 1,258 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา, 2563) จากนโยบายการปรับเปลี่ยนพืชเศรษฐกิจเชิงเดี่ยวไปเป็นแปลงปลูกผสมผสาน เพื่อลดความเสี่ยงจากราคาพืชเศรษฐกิจผันผวน การจำแนกพื้นที่ปลูกตามความเหมาะสมของดินในการปลูก ปาล์มน้ำมันและไม้ผลในชั้นดินต่างๆของจังหวัดพังงา สถานีพัฒนาที่ดินพังงา จำแนกความเหมาะสม

ของดินได้ดังนี้ ชั้นดินที่เหมาะสมสูง (S1) ในการปลูกปาล์มน้ำมัน มีจำนวน 96,375 ไร่ ไม้ผล 16 ไร่ ชั้นดินที่เหมาะสมปานกลาง (S2) ปาล์มน้ำมัน 32,233 ไร่ ไม้ผล 16,551 ไร่ นอกนั้นเป็นชั้นดินที่เหมาะสมน้อย (S3) และไม่เหมาะสม(N) รวมทั้งปาล์มน้ำมันและไม้ผลมีจำนวน 24,026 ไร่ (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 แสดงพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจในชั้นความเหมาะสมต่างๆ จังหวัดพังงา

ชนิดพืช	จำแนกตามความเหมาะสมของดิน (ไร่)				รวม (ไร่)
	เหมาะสมสูง (S1)	เหมาะสมปานกลาง (S2)	เหมาะสมน้อย (S3)	ไม่เหมาะสม (N)	
ยางพารา	22	364,736	11,167	253,406	629,331
ปาล์มน้ำมัน	96,375	32,233	28,363	20,564	177,535
ไม้ผล	16	16,551	468	3,462	20,497

สภาพภูมิอากาศทั่วไปของจังหวัดพังงา จากข้อมูลสถานีตรวจอากาศจังหวัดพังงา ระหว่างปี 2560-2563 มีอุณหภูมิเฉลี่ย ตลอดปี 28.45°ซ อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33.65°ซ อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 23.25°ซ และมีความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ย 81% เดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวที่สุด คือ เดือน มีนาคม จังหวัดพังงาเป็นจังหวัดที่อยู่ใกล้ทะเล รับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่านมหาสมุทรอินเดีย ทำให้มีฝนอยู่ในเกณฑ์ดีมากเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ ในภาคเดียวกัน ส่วนฤดูหนาวอากาศไม่หนาวจัด เนื่องจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่านอ่าวไทย มีทิวเขาทางด้านตะวันออกของภาคได้กั้นลมไว้ ปริมาณน้ำฝน จังหวัดพังงา มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 3,185 มม. จำนวนฝนตก 188 วัน (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 ปริมาณน้ำฝนรายเดือน (มม.), วันฝนตก (วัน), ความชื้นสัมพัทธ์ (%), อุณหภูมิ (°C) ใน อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา ระหว่างปี พ.ศ. 2560-2563

เดือน	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	วันฝนตก (วัน)	ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	อุณหภูมิเฉลี่ย (°C)	อุณหภูมิสูงสุด (°C)	อุณหภูมิต่ำสุด (°C)
มกราคม	109.55	5	72	27.63	33.75	21.50
กุมภาพันธ์	35.73	4	71	28.88	35.00	22.75
มีนาคม	64.43	9	72	29.50	35.75	23.25
เมษายน	168.65	11	76	29.38	35.25	23.50
พฤษภาคม	285.50	21	86	29.13	34.25	24.00

มิถุนายน	403.78	20	85	28.63	33.25	24.00
กรกฎาคม	417.75	22	86	28.38	33.00	23.75
สิงหาคม	575.33	22	88	28.50	33.00	24.00
กันยายน	447.25	23	88	28.13	32.50	23.75
ตุลาคม	417.90	23	87	27.75	32.50	23.00
พฤษจิกายน	168.85	18	86	27.88	32.75	23.00
ธันวาคม	90.20	12	76	27.63	32.75	22.50
รวม/เฉลี่ย	3,184.90	188	81	28.45	33.65	23.25

พื้นที่ปลูกทุเรียนทั้งหมดของจังหวัดพังงามีประมาณ 7,855 ไร่ พื้นที่ที่ให้ผลผลิตแล้ว 6,324 ไร่ โดยมีผลผลิตทั้งหมด 3,182 ตัน คิดเป็นผลผลิต 624 กิโลกรัม/ไร่ ผลผลิตเริ่มจำหน่ายตั้งแต่เดือนพฤษภาคม-เดือนสิงหาคม โดยเดือนที่มีปริมาณการขายมากที่สุดคือ เดือนกรกฎาคม ร้อยละ 51 รองลงมาคือเดือนมิถุนายน ร้อยละ 41 ของการขายทั้งปี ในส่วนของพื้นที่ปลูกทุเรียนพันธุ์สาลิกามีพื้นที่ปลูกทั้งหมด 673 ไร่ พื้นที่ให้ผลผลิตทั้งหมด 509 ไร่ โดยปลูกมากสุดในอำเภอกะปง 320 ไร่ รองลงมาคือ ตะกั่วทุ่ง 85 ไร่ และ ตะกั่วป่า 65 ไร่ ตามลำดับ สามารถสร้างมูลค่าเข้าสู่ชุมชนเป็นจำนวน 77.11 ล้านบาท (สำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา, 2563) (ตารางที่ 7-8)

ตารางที่ 7 พื้นที่การผลิตทุเรียนทั้งหมด ผลผลิตรวม ผลผลิตเฉลี่ย จำนวนครัวเรือนผู้ปลูกทุเรียน
รายอำเภอ จังหวัดพังงา

อำเภอ	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ให้ผลผลิต (ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	ราคาขายเฉลี่ย(บาท/กก.)	มูลค่าผลผลิต (ล้านบาท)	จำนวนครัวเรือนเกษตรกร
เมืองพังงา	890	820	290	354	74.52	21.63	67
กะปง	1,615	1,441	576	400	117.02	67.45	196
ตะกั่วทุ่ง	1,257	853	614	720	97.42	59.83	215
ท้ายเหมือง	949	798	509	638	84.52	43.03	174
ทับปุด	482	280	102	364	69.02	7.03	81
คุระบุรี	1,298	1,118	719	643	67.52	48.54	60
เกาะยาว	106	84	19	230	62.02	1.20	15
ตะกั่วป่า	1,258	932	353	379	97.32	34.38	287
รวม	7,855	6,324	3,182	624	83.67	283.09	1,092

ผู้วิจัยได้คัดเลือก อำเภอกะปง จังหวัดพังงา ในการถ่ายทอดและขยายผลเทคโนโลยี เป็นแหล่งต้นกำเนิดทุเรียนพันธุ์สาธิตา ให้สามารถเพิ่มผลผลิตและมีคุณภาพ ผ่านรับรองมาตรฐาน การผลิตพืช GAP หรือ Organic

ตารางที่ 8 พื้นที่การผลิตทุเรียนสาธิตา ผลผลิตรวม ผลผลิตเฉลี่ย จำนวนครัวเรือนผู้ปลูกทุเรียน สาธิตา รายอำเภอ จังหวัดพังงา

อำเภอ	พื้นที่ ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ ให้ผลผลิต (ไร่)	ผลผลิต รวม (ตัน)	ผลผลิต เฉลี่ย (กก./ไร่)	ราคาขาย เฉลี่ย (บาท/กก.)	มูลค่า ผลผลิต (ล้านบาท)	จำนวน ครัวเรือน เกษตรกร
เมืองพังงา	25	10	2.77	1,100	150	0.41	15
กะปง	320	240	235.13	1,122	180	42.32	270
ตะกั่วทุ่ง	85	60	52.37	1,388	150	7.86	35
ท้ายเหมือง	25	15	6.03	1,000	170	1.03	17
ทับปุด	15	5	1.23	-	150	0.18	5
คุระบุรี	35	20	3.22	1,000	170	0.55	25
เกาะยาว	-	-	-	-	-	-	-
ตะกั่วป่า	65	32	17.20	1,000	170	2.92	85
รวม	673	509	533	944	145	77.11	452

2. คัดเลือกเกษตรกร และร่วมวางแผนแนวทางการถ่ายทอดเทคโนโลยี

ประสานเกษตรกรอำเภอ ประธานวิสาหกิจชุมชนทุเรียนสาธิตาและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยผู้วิจัยนำเสนอถึงวัตถุประสงค์ ความสำคัญของโครงการวิจัย ประโยชน์ที่เกษตรกรกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนจะได้รับในครั้งนี้ (Education of Knowledge) ซึ่งจะเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อให้ ทราบถึงปัญหาแล้วนำมาปรับเป็นแนวทางในการถ่ายทอดเทคโนโลยี

3. ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สาธิตา

3.1 การถ่ายทอดและขยายผลเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สาธิตาในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกทุเรียนพันธุ์สาธิตา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา

1) การประเมินความรู้ความเข้าใจโดยใช้แบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังฝึกอบรม หลักสูตร “เทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สาธิตาในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน” พบว่าผลการทดสอบความรู้ ก่อนการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 20 ราย ได้คะแนนสูงสุด 10 คะแนน จำนวน 7 ราย คิดเป็นร้อยละ 35 เกษตรกรได้รับความรู้และมีความเข้าใจในเนื้อหาการฝึกอบรมมากขึ้น โดยระดับ คะแนนการทำแบบทดสอบความรู้หลังการฝึกอบรมมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นร้อยละ 89 ซึ่งเกษตรกรมีส่วน

ร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทัศนคติ ระหว่างการศึกษาดูงานแปลงต้นแบบ และสามารถนำหลักปฏิบัติไปปรับใช้กับพื้นที่ของตนเอง แหล่งศึกษาเรียนรู้ของเกษตรกรที่สนใจในชุมชน สอดคล้องกับแนวความคิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีแบบมีส่วนร่วมของ (กันต์ อินทวงศ์, 2556) โดยเน้นกระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีแบบมีส่วนร่วมระหว่างเจ้าของเทคโนโลยี ทีมผู้วิจัยและผู้ประกอบการที่ใช้เทคโนโลยี ผ่านกระบวนการถ่ายทอดความรู้ 5 กิจกรรม ดังนี้ 1) Education of Knowledge 2) Knowledge Work Rally 3) Cooperative Work Shop 4) Mind Mapping Work Shop 5) Evaluation Program

2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกทุเรียนพันธุ์สาลิกา อำเภอกะปง จังหวัดพังงา ได้เข้าร่วมถ่ายทอดและขยายผลเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สาลิกาในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน โดยร่วมดำเนินการกับศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพังงา เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้กลุ่มเกษตรกร สามารถเป็นแปลงต้นแบบเรียนรู้ในชุมชน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งผลการศึกษาในด้านความพึงพอใจต่อการดำเนินการโครงการพบว่า มีความพึงพอใจและมีความเข้าใจของการดำเนินโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, $SD = 0.09$) และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดต่อความพึงพอใจในโครงการอันดับหนึ่ง คือ ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ที่มีจำนวนเพียงพอ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยมีสถานที่ฝึกอบรม/ถ่ายทอดเทคโนโลยีมีความเหมาะสม และด้านกระบวนการ/ขั้นตอนใช้รูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มีความกระชับ เหมาะสม ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, $SD = 0.00$), อันดับสอง คือ ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่โดยผู้บรรยาย/เจ้าหน้าที่ที่มีความสุภาพ เป็นมิตร และเป็นกันเองในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$, $SD = 0.05$), และอันดับสาม คือระยะเวลาในการจัดการอบรมมีความเหมาะสม ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, $SD = 0.09$) ตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของ รุ่งนภา ปิตะวชิรกุล และกันต์ อินทวงศ์ (2556) ผู้เข้าร่วมรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีเครื่องแปรรูปหน่อไม้เพื่อการถนอมอาหาร ด้วยรูปแบบการจัดการองค์ความรู้สู่ผู้ประกอบการ มีระดับความพึงพอใจในภาพรวมของโครงการในระดับมากที่สุด และพบว่าความพึงพอใจด้านประสิทธิภาพของเครื่องแปรรูปหน่อไม้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.67$, $SD = 0.39$) (ตารางที่ 9)

4. ศึกษาเรียนรู้แปลงต้นแบบเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สาลิกา (Knowledge Work Rally)

นำกลุ่มเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกทุเรียนสาลิกา ลงพื้นที่แปลงต้นแบบนายอำเภอย้ายวัฒน์ 22/3 ม.3 ต.กะปง อ.กะปง จ.พังงา เกษตรกรดีเด่น ชนะเลิศ ระดับเขต สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 7 เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สานิตการจัดการสวนทุเรียนพันธุ์สาลิกา และร่วมแสดงความคิดเห็น สรุปผลการถ่ายทอดและขยายผลเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สาลิกา

ตารางที่ 9 ความพึงพอใจต่อการดำเนินการโครงการถ่ายทอดและขยายผลเทคโนโลยีการผลิต
ทุเรียนพันธุ์สาลิกาในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน จำแนกตามรายด้าน

ประเด็น	\bar{x}	SD	ระดับ ความพึงพอใจ
ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่			
1. ผู้บรรยาย/เจ้าหน้าที่ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดี	4.65	0.43	มากที่สุด
2. ผู้บรรยาย/เจ้าหน้าที่ที่ตอบข้อซักถาม/ข้อสงสัยที่เป็นประโยชน์	4.80	0.26	มากที่สุด
3. ผู้บรรยาย/เจ้าหน้าที่ที่มีความสุภาพ เป็นมิตร และเป็นกันเอง	4.95	0.05	มากที่สุด
4. เจ้าหน้าที่ที่มีเพียงพอ	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก			
5. สถานที่ฝึกอบรม/ถ่ายทอดเทคโนโลยีมีความเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
6. สถานที่ดูงานมีความเหมาะสม	4.65	0.33	มากที่สุด
7. โปสเตอร์/แผ่นพับ/โปรเจกเตอร์	4.45	0.55	มาก
8. เอกสารประกอบการถ่ายทอดเทคโนโลยี	4.65	0.23	มากที่สุด
ด้านกระบวนการ/ขั้นตอน			
9. การประชาสัมพันธ์การฝึกอบรมหลากหลายช่องทาง	4.40	0.44	มาก
10. ระยะเวลาในการจัดการอบรมมีความเหมาะสม	4.90	0.09	มากที่สุด
11. รูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีมีความกระชับ เหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
12. เนื้อหา/ข้อมูล มีความเหมาะสม	4.65	0.43	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ			
13. ได้รับความรู้จากการถ่ายทอดเทคโนโลยีครั้งนี้เป็นอย่างดี	4.65	0.53	มากที่สุด
14. เพิ่มทักษะจากการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีในครั้งนี้	4.55	0.55	มากที่สุด
15. มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดเทคโนโลยี	4.75	0.29	มากที่สุด
16. นำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมครั้งนี้ไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเองได้เป็น	4.70	0.31	มากที่สุด
17. ภาพรวมความพึงพอใจในการจัดการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีครั้งนี้	4.90	0.09	มากที่สุด
รวม	4.74	0.27	มากที่สุด

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ (Conclusion and Suggestion)

ทุเรียนพันธุ์สาลิกาเป็นไม้ผลอัตลักษณ์ที่สำคัญของ จ.พังงา ซึ่งมีความหลากหลายในคุณภาพของเนื้อ และรสชาติ ปัจจุบันพื้นที่ปลูกลดลง และการดูแลจัดการสวนค่อนข้างมีความปรารถนิต การวิจัยนี้สนับสนุนการคัดเลือกสายต้นพันธุ์ทุเรียนสาลิกาที่มีการเจริญเติบโตที่ดี ให้ผลผลิตสูง และมีคุณภาพเป็นที่นิยมของผู้บริโภค ตลอดจนถ่ายทอดองค์ความรู้ในการผลิตทุเรียนพันธุ์สาลิกาสู่เกษตรกร

และชุมชน เพื่อประโยชน์ในการจัดการสวน ลดต้นทุนการผลิต และได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ซึ่งกล่าวโดยสรุปดังนี้

1. การคัดเลือกสายต้นทุเรียนพันธุ์สาลิกาในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน ในแปลงปลูกทดสอบ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพังงา อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา ระหว่างปี พ.ศ. 2559-2564 ในระยะการเจริญเติบโตก่อนการให้ผลผลิต ที่อายุ 5 ปี สามารถคัดเลือกสายต้น พง. 2 ที่มีแนวโน้มการเจริญเติบโตที่ดี ทั้งทางด้านขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางลำต้น ความสูง และเส้นผ่านศูนย์กลางของทรงพุ่มมากที่สุด คือ 11.45 ซม., 426.98 ซม., และ 298.38 ซม. ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับพันธุ์ตรวจสอบ ทั้ง 2 พันธุ์

2. การถ่ายทอดและขยายผลเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สาลิกาในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน เกษตรกรมีความเข้าใจในเนื้อหาการฝึกอบรมมากขึ้น โดยระดับคะแนนความรู้หลังการฝึกอบรมมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นร้อยละ 89 ซึ่งเกษตรกรสามารถนำหลักปฏิบัติในการดูแลจัดการสวนทุเรียนไปปรับใช้กับพื้นที่ของตนเอง เป็นการขยายผลเทคโนโลยีกระจายไปสู่พื้นที่อื่นๆ เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ของเกษตรกรที่สนใจในชุมชน ในส่วนความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการถ่ายทอดและขยายผลเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สาลิกา พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจการดำเนินโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดต่อความพึงพอใจในโครงการอันดับหนึ่ง คือ ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ที่มีจำนวนเพียงพอ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยมีสถานที่ฝึกอบรม/ถ่ายทอดเทคโนโลยีมีความเหมาะสม และด้านกระบวนการ/ขั้นตอนใช้รูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มีความกระชับ เหมาะสม ในระดับ มากที่สุด อันดับสอง คือ ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่โดยผู้บรรยาย/เจ้าหน้าที่ที่มีความสุภาพ เป็นมิตร และเป็นกันเองในระดับมากที่สุด และอันดับสาม คือระยะเวลาในการจัดการอบรมมีความเหมาะสม ในระดับ มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาครั้งนี้ มุ่งเน้นในการคัดเลือกสายต้นทุเรียนพันธุ์สาธิตที่มีลักษณะดี ทางด้านการเจริญเติบโตก่อนให้ผลผลิต จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะดำเนินการศึกษาวิจัยต่อเนื่องในระยะที่ 2 เพื่อศึกษาถึงคุณภาพของผลผลิต ที่เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค สามารถรับรองพันธุ์ และผลักดันเป็นไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญในระดับจังหวัด สร้างรายได้สู่ชุมชนต่อไป

2. การยกระดับสินค้าเกษตร สร้างมูลค่าเพิ่มจากการถ่ายทอดเทคโนโลยี ให้ประสบความสำเร็จนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ ประสานเชื่อมโยงในทุกๆ ฝ่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐ เกษตรกร และผู้ประกอบการ ในการสร้างจุดขาย ความนิยม และคุณภาพของสินค้าที่ดี จึงจะสามารถขับเคลื่อนการดำเนินสู่เป้าหมายความสำเร็จด้วยกัน

กรมวิชาการเกษตร

บรรณานุกรม

การทดลองที่ 1 การคัดเลือกสายต้นทุเรียนพันธุ์สาลิกาในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน

กรมทรัพย์สินทางปัญญา. 2561. ประกาศขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ : ทุเรียนสาลิกาพังงา.

สืบค้นจาก : <https://www.ipthailand.go.th/th/gi-011/item/gi116.html> [28 ม.ค. 2565]

กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2557. การปลูกทุเรียน. (ออนไลน์) : สืบค้นได้

จาก http://www.baanjomyut.com/library_3/extension-5/agricultural_knowledge/perennial_crops/23_1.html (5 มิถุนายน 2557)

ชะลอ ชำนาญพิทักษ์. 2539. ไร่น้ำผลไม้และการป้องกันกำจัด. กรุงเทพฯ : อักษรสยามการพิมพ์.

วิกิพีเดีย. 2564. ทุเรียน. สืบค้นจาก : <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%97%E0%B8%B8%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%99> [28 มค 65]

ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี. 2540. เอกสารวิชาการคำแนะนำเรื่องการผลิตทุเรียนคุณภาพ.

สถาบันวิจัยพืชสวน, กรมวิชาการเกษตร, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี. 2547. การปลูกและการดูแลรักษาทุเรียน. หน้า 15-18. ใน เอกสาร

วิชาการทุเรียน. กรมวิชาการเกษตร. โรงพิมพ์ดอกเบญจ, กรุงเทพมหานคร.

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. 2557. ทุเรียน. เล่มที่ 28. (ออนไลน์) : สืบค้นได้จาก

<http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=28&chap=4&page=chap4.htm> (5 มิถุนายน 2557)

สุรพงษ์ โกสิยะจินดา. 2538. “ตอนที่ 1 ดัชนีการเก็บเกี่ยวการบ่มและการใช้ประโยชน์”. น. 22-25.

ผลทุเรียนการเก็บเกี่ยวและดำเนินการภายหลังจากเก็บเกี่ยว. ภาควิชาพืชสวน, คณะเกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2563. สถิติการเกษตรของประเทศไทย 2563. กระทรวงเกษตรและ

สหกรณ์. กรุงเทพมหานคร. 240 หน้า.

หิรัญ หิรัญประดิษฐ์, สุขวัฒน์ จันทรปรณิก และเสริมสุข สลักเพ็ชร. 2542. เทคโนโลยีการผลิต

ทุเรียน. กรุงเทพฯ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Bhusiri, S. 1970. *Durian in Thailand*, Horticultural Club, Kasetsart University, Bangkok.

299 p.(In Thai)

การทดลองที่ 1.2 การถ่ายทอดและขยายผลเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สาลิกาในพื้นที่ภาคใต้
ตอนบน

กันต์ อินทวงศ์. 2556. การถ่ายทอดเทคโนโลยีแบบมีส่วนร่วมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากอ้อยเพื่อ
พัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน วารสารบัณฑิตศึกษา 10(51) : 9-16.

ชูศรี วงษ์รัตน์. 2550. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: ไทเนรมิตกิจ
อินเตอร์ โพรเกรสซิฟ.

สำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา. 2563. สถานการณ์การเกษตรจังหวัดพังงา ปี 2563. พังงา.

รุ่งนภา ปิตะวชิรกุล และกันต์ อินทวงศ์. 2556. การถ่ายทอดเทคโนโลยีเครื่องแปรรูปหน่อไม้เพื่อ
การถนอมอาหาร ด้วยรูปแบบการจัดการองค์ความรู้สู่ผู้ประกอบการ วารสารมหาวิทยาลัย
ทักษิณ 16(2) : 37-43.

กรมวิชาการเกษตร

ภาคผนวก

กิจกรรมที่ 1 ทดสอบและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สาธิตในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน
การทดลองที่ 1.1 การคัดเลือกสายต้นทุเรียนพันธุ์สาธิตในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน

ภาพผนวกที่ 1 ลักษณะของสายต้นทุเรียนพันธุ์สาลิกาที่ชนะการประกวด และพันธุ์เปรียบเทียบ

ก สายต้นพันธุ์ทุเรียนสาลิกาที่ชนะจากการประกวด จ.พังงา

ข สายต้น พง 1

ค สายต้น พง 2

ง สายต้น พง 3

จ สายต้น ทองดำตัว

ฉ พันธุ์เปรียบเทียบ พวงมณี

ช พันธุ์เปรียบเทียบ หลงลับแล

การทดลองที่ 1.2 การถ่ายทอดและขยายผลเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนพันธุ์สาลิกาในพื้นที่ภาคใต้
ตอนบน

ภาพผนวกที่ 2 การถ่ายทอดองค์ความรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูก
ทุเรียนพันธุ์สาลิกา และศึกษาดูงานแปลงต้นแบบเทคโนโลยีการผลิตทุเรียน
พันธุ์สาลิกา อ. กะปง จ. พังงา